Мы бідны, уж з діда, прадіда,
То духом хоц будоме богаты!
І чести не даіме здоптати,
А віры не зломит нам біда!
(Русенко)

ISSN 1508-5104

DWUMIESIĘCZNIK

СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ

STOWARZYSZENIE ŁEMKÓW

LEMKO ASSOCIATION

Бесіда

ДВОМІСЯЧНИК ✸ РІК XIX. Нр 5 (98) ВЕРЕСЕНЬ – ЖОЛТЕНЬ 2007 ✸ КРЕНИЦЯ – ЛІГНИЦЯ

XV Лемківска Творча Осеін
13-14.X.2007

Бесіда

Часопис Головного Заряду Стоваришыня Лемків

выходит од 1989 рока

посвячений збережыню історыі, культуры і языка Лемків

інформуючий о жытю нашой і братніх нам суспільности

плекаючий вірні надіі прадідів і вітців

В *Бесіді* почуєш смак рідного слова, такого, як передати го треба твоім дітям і внукам

Буд спілучастником і спілтворцьом *Бесіды*, бесідуй з *Бесідом*

Бесідуй, рад, гвар, повідай! Товды ЛЕМ будеш собом І шанувати Тя будут Люде

Чытай Бесіду Внуку і Діду!

— Тато тужив за Лемківщиною, мріяв повернутись на рідну землю — розповідає Надія Іванівна Русенко. — Після смерті тата в 1960 році я повернулась у Королівку, до матері і працювала у школі вчителем англійської мови. Після смерті матері в 1983 році вийшла на пенсію і переїхала з родиною до Яворова, де і живу. (...)

Петро Когут, *Радісна зустріч*, стор. 6

(...) Делеґатів, гости Конґресу і молодіж што приіхала на III Сьвітовий Форум привитал др. Юрий Фірцак – Ведучий Культурного Общества Русинів в Румуніі. Слова привитаня выголосил тіж посол до Парламенту репрезентуючий премьєра Румуніі. Витаня переказал представитель місцевых власти та представитель угорской меншыны, котрий высоко оцінил спілпрацу з Русинами в парламенті.

Іван Дзядик, *IX Сьвітовий Конґрес Русинів, III Сьвітовий Форум Русиньской Молодежы*, стор. 8

(...) Перед конґресом єм запропонувал, жебы днес пополудни вшыткы делеґаты, а є іх 90, вєдно зо 45 молодыма людми завитали до штирьох русиньскых сел і зробили там роботу з цілю двигнути народне самоусьвідомліня. Такым способом будете мочы ся стрітити з чесныма румуньскыма Русинами на іх власній земли. Бесідуйте з нима. Повіджте ім – хто сте, одкаль сте пришли і чом сте горды зо свойой русиньской культурной і народной ідентичности.

Павел Р. Маґочій, *Дві найголовнійшы задачы – школы і спис населіня* (з выступліня на IX Сьвітовым Конґресі Русинів) – стор. 13

Отверам очы і виджу, же в порівнаню з Талергофом недуже ся змінило. Зас баракы, дріт кольчастий, лем жолніре для одміны бесідуют по польскы.

Я уж знам. Знам тото місце.

— Явожно? – гварю навет не смотрячы на ню.

— Явожно – одповідат мягко.

Тепер то я беру єй за руку, одвертаме ся напроти запахови сьвіжо скошеной травы. (...)

Мірко Михаляк, *Без коріня квітя не росне*, стор. 18

(...) І не думайте, же така єм «ціпляюча ся» сама од себе. То пані дохтор Олена Дуць-Файфер казала нам на занятях написати полеміку з том статьом (для вчыня ся стосуваня полемічной формы выповіди). Прото полемізувала єм як єм знала, для самой полемікы а не для раціі.

Єва Казьмєрчак, *Ци ся несло, ци не несло...?*, стор. 25

На передній стороні окладинкы: *Де нас заведеш, Дорого?*. Фото: Петро Басалыґа

На задній стороні окладинкы: *Капличка 60-літя выгнаня в Вышнім Реґетьові*. Фото: Петро Басалыґа

Новины, не новины – не лем з Лемковины

♦ 1 – 15 липця на західніх землях Польщы і на Лемковині проходили X Европскы Стрічы Народных і Етнічных Меншын „Під Кычером", орґанізуваны через Лемківскій Ансамбль Пісні і Танця „Кычера" (см. тіж дале в *Новинах не новинах...*).

„Кычера" в Горах. Фото: НН

♦ 4 – 8 липця в ческым Турнові проходил XX Медженародний Фестиваль Хорів Musica Fortuna. Взял в ним участ Хор Гуменскых Учытели (з Гуменного).

♦ 8 - 11 липця одбыла ся II Едиция Церковной Музыкы в Бескіді Низкым. Познаньскій Камеральний Хор Capella Musicae Antiquae Orientalis концертувал в церквах і костелах Креници, Панкной, Санковы, Ґорлиц, Высовы, Ганчовы, Устя Руского, Ґладышова, Лосього і Новиці.

♦ 12 липця, по релігійных торжествах на Горі Явір, в Вышнім Реґетьові одбыло ся посвячыня пропамятной капличкы в 60. річницю Акциі „Вісла", фундуваной стараньом Фундациі Спомаганя Лемківскій Меншыны „Рутеніка".

♦ 13 липця в ґорлицкій ґалереі „Двір Карвациянів" одбыл ся вернісаж фотоґрафічной выставы Марґаріты Сандович-Бонковскій і Даньєля Творка п.н. *Шляхом неістнуючых лемківскых церкви*.

♦ 13 – 14 липця одбыла ся XVII Лемківска Ватра в Лугах, орґанізувана через Товариство Любителів Лемківскій Культуры в Стшельцах Краєньскых. Сосеред лемківскых ансамблів, попри ґазді – „Лемко-Тавер", выступили „Серенча" і „Ручай".

♦ 15 липця в Креници одбыл ся фінальний концерт „Кычеры" та єй гости (см. выжше), завершуючий двотыжньове (тыжден на Західніх Землях Польщы і тыжден в Горах) гостюваня *Сьвіта серед Лемків*.

♦ 20 – 22 липця в Ждыни проходила ювілейна, XXV Лемківска Ватра. В єй трактї, а в приявности Президента Украіны Віктора Ющенкы, єрархы обох нашых Церкви посвятили *Дзвін Мира*.

♦ 21 липця в Тячові над Тисом (Підкарпатска Русь) проходила реліґійно-сьвітска імпреза *Пут Народів і Народности*, орґанізувана через о. Петра Креницкого – грекокатолицкого Декана Тячівского. Была то своєрідна стріча вірных з мало не цілой просторі функционуваня Грекокатолицкой Церкви. На 1 250 000 жытелів Підкарпатскій Руси 350 000 становлят грекокатоликы

♦ 26 липця в Головній Пияльны в Креници одбыл ся вернісаж фотоґрафічной выставы Петра Басальыґы п.н. *Вчера і днес Православной Парафіі в Креници*. Выставі товарышыла промоция CD фолькового ансамблю „Клюб de Moll". Выставу, як сталу експозицию перенесено на храмовий праздник (28 липця) до дзвінниці креницкой церкви.

♦ 28 – 29 липця в Пшемкові одбыло ся центральне одзначыня 60. річниці Акциі „Вісла" через Автокефальну Православну Церков в Польщы. В недільным богослужыню участ взяло аж девятьох єрархів нашой Церкви, з Митрополитом – Владыком Кир Савом во главі.

♦ 28 – 29 липця в Зындрановій місцева Музейна Рада орґанізувала шторічне Свято Лемківскій Традициі *Од Русаль до Яна*. Упамятнено 60. річницю Акциі „Вісла", выступили ансамблі з Польщы, Словациі і Украіны.

♦ 3 – 4 серпня в Михалові проходила, під знаком експонуваня памяти о Акциі „Вісла" на єй 60. річницю, начальна імпреза Стоваришыня Лемків – XXVII Лемківска Ватра на Чужыні (шырше чытай на *Подвірци СЛ*).

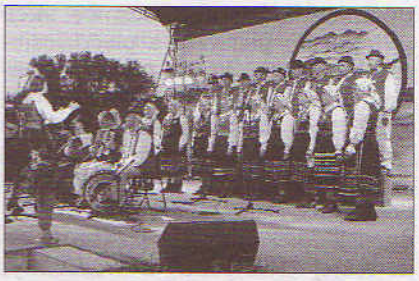

„Студенка" на Ватрі. Фото: П.Т.

♦ 4 серпня в барз близкій територияльні і культурово західній Лемковині Камюнці на Спишы одбыло ся єдно з численных на Прящівщыні свят в рамках циклю Дни Русиньскых традиций. Мала на не запрошыня редакция „Бесіды" (дякуєме), та на жаль, збігло ся оно з XXVII Лемківском Ватром на Чужыні.

♦ 5 серпня в Бехерові (окр. Бардиів) одбыла ся XVII Стріча при Ватрі, орґанізувана через Сельскій Уряд Бехерова і Русиньску Оброду.

♦ 6 – 18 серпня перебывала на Лемковині, а тіж в Перемышли та Кракові екскурсия Русинів з Америкы – потомків найстаршой еміґрациі з обох стран Карпат. Екскурсанты звиджували памяткы нашой культуры, стрічали ся з діячами, глядали своіх корени.

♦ 11 серпня в Сандецкым Етноґрафічным Парку (в окремых обьєктах і в амфітеатрі) Лемківскій Ансамбль Пісні і Танця „Кычера" представил інсценізацию лемківского весіля.

♦ 19 серпня в курорті Пивнична проходило IX Вересиско – стріча польскых, словацкых і русиньскых поетів. Нашу страну репрезентували Олена Дуць, Юрко Харитун і Петро Мурянка. Сьпівала Юлія Дошна зо сынами.

♦ 24-27 серпня в салях православной парафіі і Руской Бурсы в Ґорлицях одбыли ся варштаты танця і сьпіву. Орґанізатором цінного предпринятя было Стоваришыня Лемківскій Молодежы „Чуга" – член Сьвітового Форуму Русиньскій Молодежы.

Dzwon dla wioski, której nie ma

Kapłani grekokatoliccy i prawosławni poświęcili w czwartek w nieistniejącej wiosce Regietowie Wyżnim w powiecie gorlickim kapliczkę upamiętniającą 60. rocznicę akcji „Wisła". To pierwsza z pięćdziesięciu kapliczek, które mają wyznaczyć szlak nieistniejących łemkowskich wsi na terenach wyludnionych po 1947.

Powstała dzięki staraniom Wiery Sandowicz-Bąkowskiej, prezes Fundacji Wspierania Mniejszości Łemkowskiej „Rutenika" z Warszawy, której celem jest przywrócenie pamięci o nieistniejących wsiach łemkowskich w historycznych granicach Łemkowszczyzny, które zniknęły z powierzchni ziemi w wyniku tragicznych dla tej mniejszości decyzji władz PRL po 1944 roku. (...)

Najpierw modlitwę za wysiedlonych odmawia po hebrajsku gość z Izraela, potem księża grekokatoliccy, na końcu prawosławni kapłani święcą kapliczkę. Mimo zaproszenia, w uroczystości nie wziął udziału katolicki ksiądz. Wiera Sandowicz-Bąkowska chciała, żeby było ekumenicznie. (...) (Monika Kowalczyk, *Dziennik Polski*, 14-15 lipca 2007)

Koncert kultur

Po raz pierwszy mieszkańcy Gorlic mieli okazję gościć zespoły występujace w Europejskich Spotkaniach Mniejszości Narodowych i Eticznych „Pod Kyczerą". Impreza odbywa się od 10 lat, a miejscem spotkań jest Dolny Śląsk.

W tym roku zespoły z całego świata, m.in. z Cypru, Kostaryki, Nepalu czy Izraela zawitały również na Sądecczyźnie i w Gorlickiem. – *Festiwal to nie tylko koncerty, ale również warsztaty artystyczne, językowe, wystawy, sesje naukowe, prezentacje rzemiosła, kuchni narodowych* – mówi Jerzy Starzyński dyrektor Europejskich Spotkań – *Jest to bardzo szeroko rozumiana impreza edukacyjna.*

(...) Było gwarno i wesoło, ale nie zabrakło również tematów poważnych. 32-osobowy zespół dziecięcy Aualot Hanegev z Izraela przedstawił m.in. scenę z holokaustu! (...)

Piątkową imprezę poprzedził wernisaż wystawy fotograficznej Margarity Sandowicz-Bąkowskiej i Daniela Tworka w Małopolskiej Galerii Sztuki „Dwór Karwacjanów". Ekspozycję „Szlakiem nieistniejących wsi łemkowskich można oglądać przez najbliższy miesiąc. (Grzegorz Rybczyk, *Dziennik Polski / Nowosądecki*, 16 lipca 2007)

Myśl teologiczna i koloryt zmierzchu

Nowica to niewielka wieś w gminie Uście Gorlickie, u stóp masywu Magury Małastowskiej. Jest tam zaledwie 18 domostw, ale tereny wokół wsi powoli zapełniają się willami i daczami ludzi, którzy przyjeżdżają z najodleglejszych miejsc w Polsce. To przysłowiowy koniec świata, a więc atrakcyjne miejsce dla zmęczonych pospiechem i zgiełkiem życia. Perełką Nowicy jest zbudowana w 1843 roku cerkiew grekokatolicka pod wezwaniem św. Paraskewy.

Właśnie to miejsce stało się punktem kończącym wędrówkę po Beskidzie Niskim chóru z Poznania – Capella Musicae Antiquae Orientalis.(...)

– Koncert przy świecach w Nowicy, był niesamowity. Nigdy, a występujemy już 22 lata, nie śpiewaliśmy w tak pięknej scenerii. (...) – Chórzyści powiedzieli mi już po pierwszej edycji tego festiwalu w roku ubiegłym: – Panie dyrygencie, wozi nas pan po dalekich krajach, kiedy tu w Polsce są tak wspaniałe miejsca, jak te w Beskidzie Niskim – opowiada prof. Leon Zborowski. (...) (Ewa Bugno, *Gazeta Krakowska/Gorlickie*, 17 lipca 2007)

Dzwon ku przestrodze

Zdynia. Dwie ważne rocznice: 25-lecia „Watry" – Święta Kultury Łemkowskiej i 60-lecie Akcji „Wisła" świętowali w Zdyni w powiecie Gorlickim w miniony weekend Łemkowie z całego świata. Najważniejszym akcentem uroczystości było poświęcenie „Dzwonu Pokoju", w którym udział wziął Wiktor Juszczenko, prezydent Ukrainy. (...)

Uroczystego poświęcenia dzwonu dokonał biskup Włodzimierz Juszczak ordynariusz diecezji wrocławsko-gdańskiej Kościoła Greckokatolickiego. Pod pomnikiem-krzyżem upamiętniającym ofiary przeprowadzonej w 1947 r. Akcji „Wisła" panachydę – nabożeństwo za zmarłych – odprawił Adam Dubec, arcybiskup przemyski i nowosądecki polskiej Cerkwi Prawosławnej.

Jako pierwszy w „Dzwon Pokoju" uderzył prezydent Juszczenko, a towarzyszył mu w tym jego syn Taras. (...)

– *Polska jest dla Ukrainy partnerem strategicznym. Jest uczciwym, oddanym i otwartym przyjacielem. Mogę to powiedzieć i o prezydencie, panu Lechu Kaczyńskim, i o zwykłym Polaku i o zwykłym Ukraińcu. (...)* – mówił prezydent. Na zakończenie po łemkowsku powiedział, że od teraz będzie już po części Łemkiem. Za co otrzymał gromkie brawa.

Mimo zaproszenia nie przybył na uroczystości prezydent RP Lech Kaczyński. Kancelarię prezydenta reprezentowała Elżbieta Jakubiak, która wyjaśniła, że wizyta prezydenta Ukrainy miała charakter prywatny, zaś prezydent RP już kilkakrotnie w tym roku spotykał się z Juszczenką. Przeczytała też list Lecha Kaczyńskiego do uczestników „Watry". (...)

W czasie uroczystości Wiktor Juszczenko uhonorował organizatorów „Watry" ukraińskimi odznaczeniami państwowymi. Orderem Jarosława Mądrego I stopnia udekorował prawosławnego arcybiskupa Adama Dubca, Orderem Jarosława Mądrego V stopnia odznaczył Stefana Hładyka, przewodniczącego Zjednoczenia Łemków, krzyże zasługi otrzymali: Piotr Czuchta wieloletni starosta „Watry", Wacław Szlanta, zastępca przewodniczącego Zjednoczenia Łemków i Piotr Szafran redaktor pisma „Watra". (...) (Monika Kowalczyk, *Dziennik Polski*, 23 lipca 2007)

Watra bez banderowców

Jubileuszowa XXV Łemkowska Watra w Zdyni była wolna od propagandy banderowskiej. Inaczej działo się w poprzednie lata, kiedy stoiska z książkami uginały się od broszur sławiących herosów spod znaku OUN-UPA. Dawniej pojawiali się na Watrze sędziwi weterani UPA w wyblakłych mundurach, a raz nawet pod amfiteatrem przedefilowa-

ła drużyna umundurowanych młodych Ukraińców ze Lwowa. W tym roku żadnych akcentów militarnych nie było, nie wystawiano do sprzedaży odznak ani czapek ukraińskich „partyzantów", nie było też map z granicami „Wielkiej Ukrainy", sięgającymi na zachodzie... po Dunajec. W natłoku oficjalnych przemówień o męczeństwie Łemków w 1947 r. zginęła warta podkreślenia informacja przekazana w sobotę do mikrofonu przez wiceministra polskiego MSWiA, że tegoroczna Watra uzyskała rekordowe dofinansowanie ministerstwa. **Być może to było powodem postawienia zakazu wstępu banderowcom na Watrę przez organizatorów imprezy?** (HSZ, *Gazeta Krakowska*, 23 lipca 2007)

Wytłuściłem ostatnia zdanie, by zwrócił na nie uwagę każdy nasz czytelnik. To smutne, że idioci mają nadal głos na łamach gazet. Ale smutne i to, że Watra w Żdyni, widziana przez organizatorów, przedstawiana przez publicystów i postrzegana przez czytelników - Polaków jako impreza wszystkich Łemków, kaka nam w papiery rzeczywiście wszystkim.

Łemkowska watra pod Legnicą

Ognisko, które zapalił w piątkowy wieczór najstarszy mieszkaniec Michałowa, 88-letni Jarosław Herbut, paliło się do piątej nad ranem w niedzielę. Mała podlegnicka wieś po raz 27. zamieniła się w tłoczne obozowisko: na polanie koło cerkwi stanęły namioty i scena, na której przez dwa dni i dwie noce śpiewały zespoły z Polski, Słowacji i Ukrainy. (...)

Niektórzy z watrowiczów odnajdywali się na eksponowanych fotografiach. – Poznajesz, Petro, to ja – grupka starszych panów wskazywała na szkolne przedwojenne zdjęcia.

W piątek złożono kwiaty pod obeliskiem upamiętniającym akcję „Wisła". Dokładnie 60 lat temu Łemkowie zostali oskarżeni o współpracę z UPA i wysiedleni z Beskidu Niskiego na Ziemie Odzyskane. Na polowej wystawie pokazano dokumenty z tamtych czasów, m.in. pismo Ministerstwa Ziem Odzyskanych z 1947: „Zasadniczym celem przesiedlenia osadników W jest ich asymilacja w nowym środowisku polskim. Swoboda ruchu zasadniczo ma być ograniczona. Niedopuszczalnym jest powrót na dawne tereny. Nie stosować w stosunku do nich określenia »Ukrainiec«. W wypadku przedostania się z osadnikami na Ziemie Odzyskane elementu inteligenckiego należy taki umieścić bezwzględnie osobno, z dala od gromad, gdzie mieszkają osadnicy W".

Zgodnie z oficjalnym spisem w Polsce jest 6 tys. Łemków, ale według Andrzeja Kopczy, prezesa ogólnopolskiego Stowarzyszenia Łemków, dziesięć razy tyle. (Aneta Augustyn, *Gazeta* /Wrocław/, 5 sierpnia 2007)

Cerkiew to rodzina

W domu w cieniu cerkiewnych kopuł mieli mieszkać tylko chwilę, a minęła dekada z okładem. Byli świeżo po ślubie, teraz rosną im już synowie: Cyprian i Gabriel. Może w przyszłości któryś pójdzie w ślady ojca i zostanie... księdzem?

Księdza Juliana Felenczaka naprawdę bardzo trudno zastać. Kiedy? Najpewniej po dziewiątej wieczorem – uśmiecha się jego żona, matuszka Severine.

Ciągle zajęty i zabiegany, ma sto spraw na głowie: załatwienia na rzecz szkoły, gdzie uczy; wsi, gdzie mieszka; parafii i dekanatu, któremu przewodzi oraz diecezji, której podlega. Trzeba, choć to niełatwe, wszystko ze sobą pogodzić.

W Bartnem, wsi rodzinnej pod Gorlicami, enklawie Łemków i prawosławia, pięknie było w cerkwi. Niewielka, drewniana, ze śś. Kosmą i Damianem za patronów, stała – i stoi do dziś – w samym środku miejscowości wciśniętej głęboko w górską dolinę.

Wszystko zaczęło się właśnie tam. (...)

W miasteczku Epernon w aglomeracji Paryża, tam gdzie od dziecka mieszkała Severine, nie było cerkwi ani prawosławnych. Przez kilkanaście lat swego życia z tą religią nie miała nic wspólnego. Francuzi nie są zbyt religijni, a jeśli już – chrzczą dzieci w Kościele katolickim. Tak też postąpiono z nią i braćmi.

Do miejscowego kościoła św. Piotra chodziła jednak raz do roku: na Boże Narodzenie.

Gdy znajomi zaprosili ją do cerkwi na Paschę, na Wielkanoc, miała 16 lat. Urzekł ją przepiękny śpiew, zaczęła przychodzić częściej. Stało się dla niej oczywiste, że to jest właśnie to. Że tu, w prawosławiu jest prawda. Że to wiara niosąca radość. Bierzmowała się w cerkwi na święto Jordanu w '91 roku.

Zaraz potem przyszła refleksja: była już prawosławna, ale o wyznaniu nie miała wielkiego pojęcia. Nie wiedziała, co odpowiadać, gdy pytali przyjaciele. Postanowiła studiować w Instytucie Świętego Sergiusza w Paryżu (równocześnie kończyła historię na Sorbonie).

U św. Sergiusza studiowało wielu obcokrajowców, przynajmniej 17 narodowości. Kilku Francuzów, Grecy, Rumuni, Serbowie, Macedończycy, Belgowie, Rosjanie, Holendrzy, Polacy itd. Z Polski było ich trzech, wśród nich Julian Felenczak – skromny chłopak z Łemkowszczyzny.(...)

Na pierwszym roku robił świeczki, „ofirki", żeby mieć na utrzymanie. To było ciekawe życie: i studia, i zwiedzanie, i wielu nowych ludzi. I intensywne kursy francuskiego, bo w tym języku były wykłady.

Dotąd znał tylko łemkowski (z bartniańskim akcentem), polski, rosyjski i staro-cerkiewno-słowiański. I gdyby nie biegłość w tym ostatnim, być może nigdy nie poznałby Severine Janin...

(...) Nawet zastanawiał się nad ideałem życia monastycznego.

Ale Francuzki potrzebowały korepetycji z S.C.S. Tak się poznali. (...) (Piotr Subik, *Dziennik Polski*, 11 sierpnia 2007)

Z próchna i złomu

Dwie zabytkowe cerkwie w Boguszy od niedawna mają organy piszczałkowe. Tym samym wśród arcydzieł sztuki cerkiewnej z XVII i XVIII wieku rozbrzmiewa muzyka starych piszczałek. (...)

Dla mnie brzmią najpiękniej – twierdzi ks. Mieczysław Czekaj. – Zapragnęliśmy sprawić taki instrument do kościoła św. Antoniego. (...) // W drugim kościele również sprawiono podobnym sposobem instument 7-głosowy. (RAF, *Gazeta Krakowska / Nowosądecka*, 31 lipca 2007)

Nie wiem – która cerkiew którym jest kościołem, ale widzę – że wszystko już gra.

Komentarze: pt

Фото: Петро Басалыга

Фінал X Европейскых Стріч „Під Кычером”

Европейскы Стрічы Народных і Етнічных Меншын „Під Кычером”, орґанізуваны од років на землях нашой діаспоры стали ся імпрезом знаном шыроко. По кус доізджали мы на ню з Гір. Того же рока імпреза пришла ґу нам. Шыроко походила по Горах, по нашых розтраченых „недоідженых” селах, была в Ґорлицях. Та невральґічным – так ся мі видит - місцьом, зо заложыня орґанізаторів, во здійсніню взглядом консументів культуры (взагалі) в тым місцевых Лемків (в ріжноракым розумліню узкым) была Креница. „Кычера” і ей ґості выступила ту на дві туры – в тракті ґірскої ескапады і на закінчыня імпрезы.

Не міґ єм быти на першым акті (11 липця), але з розповіди креницкых Русанків, підкрісльо – розповіди полных позитывной ґордости – мож судити, же было красні, величественно і патріотычні. Особливі тот остатній, цінний аспект можу уж потужыти власныма спостережынями з фінального концерту Европейскых Стріч, якій мал місце ґардого недільного дня, 15 липця. Артизм окремых ансамблів не примушал, правда, бити поклоны (а „Кычера”, як ґазда, выступувала коротіцько), але екзотыка шыркого сьвіта, што пришол ТУ, на Лемковину, в ґості до Лемків, казал ачий задумувати ся не лем нам. Окремым рефлексиям веліли ся родити і слова конферансиєрів, Анны Рыдзанич і Юрка Старинского, якы не забыли ТУ, тому зобраню припомнути о 60. ріцници Акциі „Вісла”. А же, взором нашых Конґресів, Бієнале, артисты (і сесы зо сьвіта) зачынали дорогу од Дровнякового Памятника – то є тото што родит ґордист сучасного Руснака! **(пт)**

Выстава в креницкій Головній Пияльни

Бывают выставы преріжны, є іх – о лемківскій тематыці – в наш час шувні. Лемковина, наша культура заєдно є „на фали". Та дост рідко ся трафлят експонуваня єй малыма образками, представліня на шырокых водах єдной, дайме на то, місцевости. Такє щестя мала Православна Парафія в Креници, яка святкувала 25-літя одновленого істнуваня. Бесідуючы о шырокых водах, звыкли сме видіти переважні великы метрополіі, а при них потентатів масмедий. Ту, правда, не было ани єдного, ани другого, але Головна Пияльня в Креници годна з поводжыньом оне заступити. Ту в обычайний ден і свято є полно люди, на округло – од рана до вечера. І бывают ту люде так з цілого краю, як і з цілого сьвіта. Так сірачкы, як і тузы.

Зорганізувати выставу на „малу тему" в креницкій пияльни то осягніня. Же ся тото повело, завдячувати треба гречному в бытю, але быстрому парохови Креници о. Петрови Пупчыкови і – з подібныма атутами бытя – Петрови Басалыгі. Він был комісарьом выставы, режисером і выконавцьом візуальной стороны а тіж автором векшости фотографій (решта походила з архіву парафіі і прыватных збірок). Треба надмінити, хоцбы зато, же Петро Басалыґа спілпрацує з „Бесідом" од шувных років, же є він як фотограф лавреатом вельох конкурсів, в тым і загальнодержавных.

Вернісажови выставы товаришыла промоция платні CD фолькового ансамблю „Клюб де Моль", якій дохід з проданых екземплярів награня офірувал на креницку церков.

Підчас вернісажу одчувало ся барз милу атмосферу. Парафіяне – гурмом – з єдной страны та запрошены і принагідны гості – з другой. З чарочком вина в руках, зо закуском, выпеченом через змысны рукы імости Варвары, бесідували о справах, якы ближат нас ґу сьвіту, кажут му видіти, розуміти нас як люди, котры міцным коріньом сут в себе і такой зо сьвітом.

Сталу експозицию выстава нашла в притворі (вежы) креницкой святыні. Буде она зачатком для наступных експозиций – на першым і на другым поверху обшырной кобатуром вежы. Плянує ся, а і рушыли уж першы діяня ґу тому, орґанізувати ту музей. І одтале головні тот текст і одозва:

Хто має даякы памяткы церковной (і не лем), культуры і серце богате – най дарує на тоту благородну ціль. Буде то служыло нашому роду і наступным його поколіням. Ждеме з надійом – і уж наперед – в імени Пароха – дякуєме. (пт)

Фото: Тереса і Петро Басалыґы

Весіля, весіля...

Старостил єм уж в своім чорно-сивым жытю пятдесят без мала раз, але на такым весілю іщы-м не был. По перше – такым велькым, што до кількости гости, особливі же што до іх „штруктуры". Є, доматаре, выдавці, молодята, старостове, свашкы, дружкы, дружбове, гудакы – были Руснакы, але гості – більшістю Полякы. Што за весіля? – речете. Уж гварю.

Іде о інсценізацию весіля через Лемківскій Ансамбль Пісні і Танця „Кычера", што збыла ся 13 серпня того рока в сандецкым етнографічным парку. І тото місце, сценерия – стары хыжы, автентычны, деревяны, што аж пахли прадіднім духом, церковця старенька, намолена справили, же – по другє – о такым весілю, ани мі, ани никому зо жыючых снити ся могло.

Но і – по третє – выдоматарене, одстаростуване передовшыткым – за справом п. Юрка Стариньского, одсващене, оддружбене, оддружчене было тото весіля так, же рукы самы до оплесків ся складали.

...А ішол єм на тото весіля так, як з весіля (знате тот наш жарт: — Де ідеш? — на весіля!!! — Одкаль верташ? — З вееесііі-ля...). На дворі было хмарно, слотаво, же ани пса не выгнати. Та, на диво, там уж на місци, стрітил єм вельо нашых, Руснаків, што зъіхали ся зо Сандеччыны, з Ґорличчыны. Вшытко єдно – были они жменьком посеред Поляків. І подумало ся мі: „Все сме, все іщы сме атракцийом для сьвіта – зо свойом прекрасном культуром". І хоц саме понятя „атракция" не напават оптимізмом, преця о кілко оно ліпше од небытя. Гей, то было барз жыве, барз оргінальне вказаня. Же сме!

Петро Трохановскій

Як в кадрах фільму – вшытко текло, кліточка по кліточці, образок за образком. І виділо ся чловекови, же перенюс ся далеко деси гет – до прекрасных дідовых часів, коли весільна веселіст была хлібом насущным і сілю жытя.

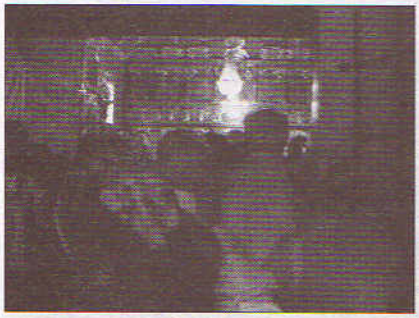

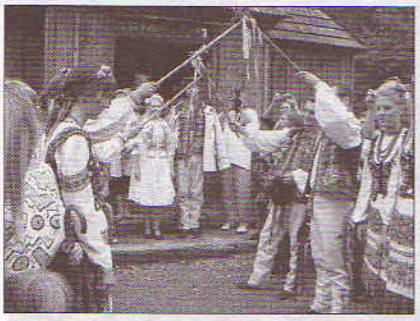

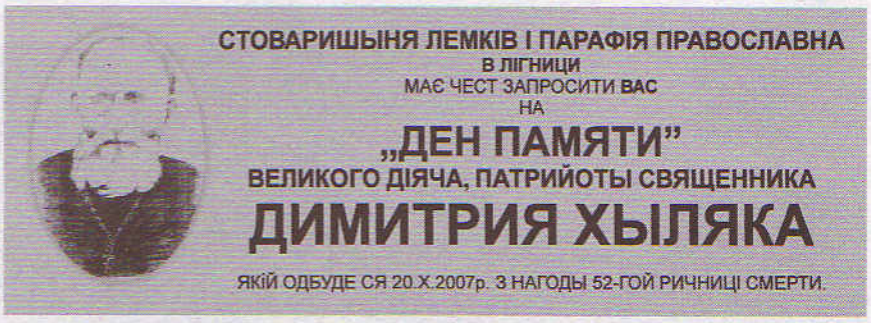
СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ І ПАРАФІЯ ПРАВОСЛАВНА
В ЛІГНИЦИ
МАЄ ЧЕСТ ЗАПРОСИТИ ВАС
НА
„ДЕН ПАМЯТИ"
ВЕЛИКОГО ДІЯЧА, ПАТРИЙОТЫ СВЯЩЕННИКА
ДИМИТРИЯ ХЫЛЯКА
ЯКІЙ ОДБУДЕ СЯ 20.X.2007р. З НАГОДЫ 52-ГОЙ РИЧНИЦІ СМЕРТИ.

ПРОҐРАМ УРОЧЫСТОСТИ

I ЧАСТ

Год. 10.30 – Служба Божа і панахида – православна церков в Ліґници

II ЧАСТ

Год. 12.30 – Симпозіум на тему: *Жытя, діяльніст і служба Богу*
— Прот. Др Роман Дубец – *Ситуация Православной Церкви в передден Акциі Вісла.*
— Адам Барна – *Біоґрафія і патріотычна діяльніст о. Димитрия Хыляка.*
— Прот. Любомир Воргач – *Священник і душпастыр. Спомины і рефлексиі очывидців.*

III ЧАСТ

В артистычній части выступлят:
— „Компанія" – діти з пункту наукы лемківского языка в ліґници під кєрівництвом Лукы Возняка
— Молодіжний Церковний Хор „Благодар" під дирекцийом Адама Кондратюка.

Підчас урочыстости удоступнена буде експозиция малярства Павла Лопаты – *Святыні.*

Місце: Будинок парафіяльний, вхід з паркінґу.

З процесу в Новым Санчы (10.06.1921)

ПРОКУРАТОР: Ци на спомненій стрічы во Фльоринці заряджено не признавати польскій уряд?
СВЯЩ. Д. ХЫЛЯК: На стрічы были голосы за прилучыньом до Росиі, за зорґанізуваньом свойой республикы, а навет за зъєднаньом з Ческом Республиком, та не было ани єдного голосу за злучыньом з Польщом.
П: Як мала бы по вашому выглядати границя медже Польщом а Лемковином?
Х: Згідні з Вільсоном треба рахувати што старых границ неє, а на іх місци появляют ся национальны границі.
П: Рускых є в Новосандецкым 10%, в Ґрибівскым 20%, в ґорлицкым 30% ітд. Як то тота меншына має стати ся сувереном над польском векшістю?
Х: Ани єдной польской хыжы не хочеме. Мы гев жыєме оддільні од вас, компактном масом. (...)
П: Признавали сте зверхництво австрийского цисаря?
Х: Так, признавал єм.
П: А тепер признаєте зверхництво Польщы?
Х: Того зьвіданя не мож тепер ставляти, бо справа границ Польщы іщы не рішена. (...)

АЛЕКСИЙ ЯЩЫШАК – текст; ПАВЕЛ СТАФИНЯК - знимкы

Річницьова Лемківска Ватра на Чужыні

Тогорічна, XXVII Лемківска Ватра на Чужыні заповідала ся барз офіційні. Відомо – 60. річниця Акциі „Вісла". Барз прикрой для нас, Лемків, бо сме за чужы амбіциі і політыку втратили нашу Лемковину. Хоц як ся по роках вказало – не так до кінця. Пан Романяк в своім вершы написал менше-веце так: ***Мали сме счезнути, мали сме згынути, а ми тырваме, хоц розсіяны і дуже з нас штоси деси потратило.*** Дякувати Богу, по тильох роках якоси лемківска бесіда дає ся чути по сьвіті.

Хоц до вечера было іщы дуже часу, люде помаленькы ся сходили. На ватряным поли стояло шцораз веце шатер, люде уж жыли ватряном стрічом.

Згідні з програмом люде зобрали ся при Камени – памятнику нашого выгнаня, штобы вшанувати памят предків. Коли хор „Зоря" з Устя Руского засьпівал (вторувала му пілголосом „Студенка" з Калуша на Украіні, ай зобраны люде) ***Горы нашы Карпаты*** – з неєдного ока выплынула сыза і горла стиснуло.

Як пристало на такє велькє свято, были промовы. Початок дал ім ведучий Стоваришыня Лемків Андрий Копча, котрий пак оддал голос представителям нашого роду што пережыли, як дорослы уж люде, наше выгнаня, а то п. Адамови Барні – од імене Лемків жыючых в Польщы і найстаршым членам „Студенкы" – од імене выгнаных на Украіну. Мило было смотрити, як промов тых выслухували державны офіциєлі, што фронтом стояли фронтом до Памятника. Десят років тому, коли одкрывано Памятник, по великій бурі в масмедиях – нихто з офіциєлів ся не зъявил. Але пришол час, же покірно выпало вклонити ся ім тому місцю, зложыти квітя. І взяти слово.

Мі так в голові остали ся слова п. Розицкой – представника Выділу до Справ Народных і Етнічных Меншын при Уряді Воєвідскым во Вроцлаві. Повідала она, же тішыт єй тото што наш нарід жыє. І напевно буде жыл долго, што видно по тым – як бесідуют і сьпівают нашы діточкы.

Якє три, може штырі рокы тому гостил на Ватрі Браян Скот, бесідувал з нами, а вкінци вказал ся репортаж о Ватрі, о Лемках. Кус песимістычний, бо выходило з нього, же помаленькы гынеме. Дай Боже, жебы ся мылил і його осуд змінил ся, дайме на то, за рік. Адже на щестя сут люде, декотры повідают – варияты – котры вказуют, же

Пришол час, же офіциєлі поклонили ся з квітьом Каменьови. ➲

вартат і треба діяти, хоц сами знаме, же по тілкох роках тажко одбудувати тото, што ледво перетырвало. Як повідат автор словника лемківско-польского, п. Ярослав Горощак, наймолодше покоління не мало як вчыти ся лемківского языка, родиче рівнож не дбали о науку.

Помаленькы офіційна част ішла ку кінцьови, коли то п. Копча попросил найстаршого мешканця Михалова, п. Ярослава Гербута, о підложыня огня під ватру. Хоц уж старыма і змученыма руками тото зробили, то в іх очах видно было радіст.

Тым способом зачало ся 27 лемківскє свято на чужыні. Свято для нас і рівнож для тых, котрым наша культура є близка. Зо сцены музыка, сьпівы, вершы несли ся по ватровиску і по околици, а то завдякы акустыкам, котры того рока вказали ся з барз доброй стороны. Цілий час люде знали што ся діє. А діяло ся барз дуже.

Того рока подумал єм собі, штобы пізрити што діє ся не лем на сцені. Люде зобраны під парасолями бесідували, а што найважнійше – і сьпівали. Повісти мушу, же рівен того сьпіваня был высокій, аж ся хтіло пристанути і послухати. (Може бы так на наступну Ватру зробити конкурс аматорского сьпіваня? Не было бы злом, штобы ся тіж вказали люде, котры штоси творят, так для себе, н.п. малюют, різблят.)

Так – перший ден Ватры был єдным велькым витаньом, споминаньом. Тіж зо сцены, де розповідали о собі люде, котрым пришло пережывати выселіня.

Того дня вказали ся нам з інтересуючыма, богатыма, часто глубоко патріотычныма, підкріслюючыма смутну річницю програмами „Ластівочка", „Студенка" і „Зоря", ансамблі котры нам вшыткым сут добрі знаны і близкы. Не доіхала з далекой, задніпряньскої Украіны „Яворина", але програм і так был переполнений.

Пан Петро Трохановскій принимал записы до конкурсу о Акциі „Вісла", котрого был ведучым. Як ся вказало, кус треба было знати, жебы выграти. Зас люде, котры ся прислухували, могли ся дуже довідати о нашій найновшій істориі.

Пришла пора і на заповіданий фільм, котрий в сам раз одповідал о річници Акциі „Вісла". Обзерал єм тот фільм не перший раз. Позволило мі то на інчу оцінy того, што ся діяло і во фільмі, і часах о котрых він оповідат. Памятам як за першым

➲ Андрий Копча і „Ластівочка", репрезентацийний ансамбль Стоваришыня Лемків, якій зачынат Лемківску Ватру на Чужыні.

разом ся обзерало. То было пережытя особисте. Тепер усьвідомил єм собі што ся діяло з каждым з героів фільму, што каждий з них пережывал. Такє обізриня другій або і третій раз дає поянати ліпше – што чує чловек в такій тяжкій ситуациі. Мам надію, же в кінци каждий з нас буде мал нагоду обізрити фільм дома. Вартат, направду вартат.

Перший ден Ватры зближал ся помаленькы ґу кінцьови, а тоты, што ся іщы не змучыли, могли погуляти при музыщі „Гудаків". Чудово было посідити на видовни, слухати музыку, позерати як танцують люде. Штодекотры глядали тепла в кружку при огниску, одкаль чути было сьпівы.

Уж кус змучений, пішол єм до свого шатра, побесідувал зо знаємыма і, урадуваний з того што-м пережыл, заснул.

Ранішнє сонце, тиха музыка і бреханя пса обудило мя. „Але коротка была ніч" – подумал єм собі зо сьміхом. Прудкє сьніданя і – далі до люди, з програмом в руці, штобы розплянувати ден. Выглядало на то, же часу на нуду не буде. Програм на суботу был дост богатий і все штоси інтересуючого мож было для себе найти.

Єднако для мене, а – думам – і для векшости ватрян вельком несподіванком была 60. річниця народин Петра Трохановского-Мурянкы. В нашій лемківскій культурі нашол він своє почесне місце, а думам, же для нашого покоління єст він єдным з векшых авторитетів. Верш – лаудацию на його чест выголосила др Олена Дуць-Файфер. *Многая літа*, котре вырвало ся з горл нашых

Од горы: „Зоря" з Устя Рускоґо, „Шариш" з Пряшова і „Студенка" з Калуша сут уж сталыма гостями на михалівскых Ватрах.

та ансамблів „Зоря" і „Шариш" было ознаком того, што чуєме до того чловека. Чудово бы было так за пару років засьпівати і пану Петрови, і діячам, і тым котры тепер сут молодыма людми, а робят так дуже для нас. Як ся вказує, не є то такє просте даяку діяльніст провадити, а уж штоси нового створити – то такой чудо.

Веля сьміху дал нам новий на Ватрі кабарет „Бровария" зо свойом „Лемківском корчмом". Могли мы видіти як ся давно люде бавили, як ся бавят тепер. Рівнож і „Бровария" не забыла о ювілею Мурянкы. Панегірик на хвалу ювілята, прочытаний через Теодора Габуру, котрий был мозгом „Броварії", барз ся мі виділ, бо коротко, з рымом вказал жытя п. Петра.

Так уж, чекаючы на выступы наступных гости на сцені – ансамблів „Кычера", „Шариш", „Ластівочка", думал єм собі – як тот час летит і же як тоты ластівочкы вертаме до своіх, н.п. до Михалова. П. Маргарита добрі назвала дітячий ансамбль ластівочками што до вертаня серцями до свого – музыком і сьпівом. І танцьом – хтіло бы ся ту особливо додати. Вшыткы бо были барз захоплены – на якій высокій рівен поставила „Ластівочка" танці, котрых донедавна нияк не мала в репертуарі.

Як єм колиси споминал, Ватра дає нам час на забаву і на задуму і на молитву. Виділ єм як люде молили ся при капличці. Вельо люди зобрало ся при церкви, на вечырни.

...Невідомо коли зробило ся на дворі темно. В ухах было іщы чути што цілий ден ся діяло. Позерал єм на видовню, на ватряне поле, котре выполнене было тильома людми! Приходил час на нічне гуляня.

„Клюб де Моль" – недавно створений, хоц встигнул уж выдати своє CD, был першым, котрий потягнул люди „на дощ-

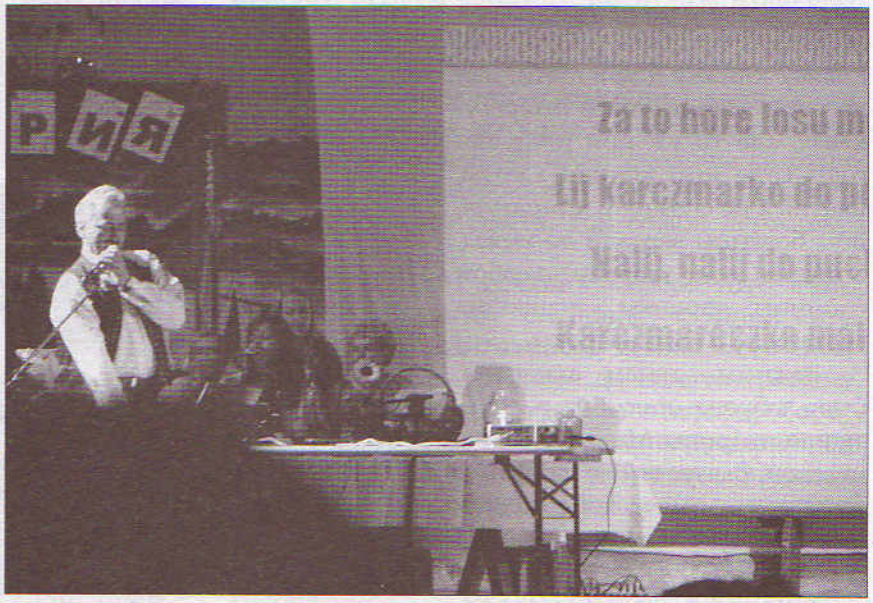

кы". Грали, грали, сьпівали, а ногы самы несли до танця. Та на декотрых членів ансамблю ждал автобус, што вертал до Гір. Змінила іх прото на сцені „Древутня", з незмученым Демком з „Демоля", котрий всперал ю на акордеоні. Признати треба – „Древутня" бы і гмерлого на ногы поставила. Штодекотры мали щестя дістати од них новий альбом, на котрым сут і нашы сьпіванкы.

Так погуляли сме собі до рана. Ватра помаленькы догасала, а люде – як і она – помаленькы ішли спати.

Думам собі, же вшытко ся повело. Не бракло музыкы, нагоды до познаня інтересных люди. Мож было і задбати о то, штобы і даяку книжку домів взяти. Было пару позиций барз інтересуючых, але то уж при інчій нагоді. Тоты што купили касеты, платні, а не спомну о літературі, іщы богатшы вертали до хыжы. В неділю люде забрали зо собом спомины, дарункы і надію на вертаня на наступны рокы.

Важным, думам акцентом, было зобраня пінязи на реабілітацию п. Ірины Михаляк-Мацєйовской. Вказує ся, же часом можеме разом дашто доброго зробити. Загальні Ватру уважам за барз удану.

Мам надію, же Лемківска Ватра на Чужыні буде далі і долго святом нашым, Лемків, лемківской культуры. Же причынит ся, як тота плодородна земля, до зрастаня поколіня котре буде горде з того же сме Лемками, буде таком компанійом, котра разом сьпіват, вчыт ся себе і шанує традицию на земли, на котрій пришло нам жыти.

Так, на конец. Не спосіб написати о вшыткым. Лем думам собі, же сама оціна імпрезы, так субьєктывна, буде для каждого з нас задатком на ліпшы наступны.

А Камін остає Каменьом ➲

ЛУКА СУК

Незатерты образы

(част 4 - закінчыня)

Векшіст кочуючого табору затримало ся на дост обшырным пляцу при кєрі дорогы скручаючой до ліва, до одлеглой о два ци три кільометры сусідньой місцевости Польковиці. Ту уж конец села. Зышли ся нашы вітцьове, жебы ся дорадити – што робити дальше, што почати. Од кєры головной дорогы одходили дві доріжкы – в право, през мосток над річком, млынівком провадила в поле, зас продолжаюча головну дорогу вела на подворец понімецкого маєтку. Стояло там пару будинків занятых два тыжні прудше през лемківскых выгнанців з Реґєтова. Позамыкали ся в хыжах, не давали знаку жытя, были застрашены, не вільно ся было з никым контактувати. При подвірци, на кінци той доріжкы, видно было хыжы і стодолы. Выхід был єден, іти розозрити ся по тых будинках, кєд сут порожні – бо всяди было тихо, не видно было жывой душы, навет підчас переізду через так долгє село не дало ся зауважыти мешкаючых в нім од двох років, прибылых ту з Радяньской Украіны жытелів. Люде не вказували ся, выглядало на то, же ся нас обавляют. Причыны способу того захованя выяснили ся дуже пізнійше.

При спомненій кєрі стоял великій, долгій будинок, обшырна стодола і стайня, а в закутині тых забудувань стояло під єдным задашыньом десят прибытків. На великій подворец выложений каменями округляками мож было заіхати з трьох сторін. Вшыткo сьвідчыло о тым, же была ту гостинниця і судити сьміло мож, же остатніма ужытковниками той забудовы было войско. Перед хыжом ріс великій, з розложеныма шыроко конарями каштан. Наш выгнанчий драбник стоял праві же на подвірци, близко каштана, а же наша фамелия была дост велика і розмаіта віково, од 6 до 90 років, а діти без мамы, узнано же можеме ся ту лишыти і заняти тот будинок.

Підтягли сме тоту капинку уміщеного на выгнанчым возі, забраного зо собом добытку під розложыстого каштана, здорожены быдлята одвязали од воза і выпрягли з ярма, пак пустили жебы ся кус попасли. По правді, на тых присушеных подвірцях і поблизкым поли не было зеленой, сочыстой травы. Стопорчыли ся якысы бадылі, якых нихто в рідных сторонах не осьвідчыл. Вшытко обче, цілком інче, неприязне, опущене як наше в горах, до того знищене, зруйноване. — З нашым тіж ся так стане — думали. — Земля ся ту не клиіт — гварят медже собом ґаздове. — Пісок обсыпує ся, не ма жадной вільготи, нич ту не выросне, ани зеренце, ани кромпіль – як ту буде жыти? — роздумують. — Воля Боска, здайме ся на ню — зо смутком і застараньом смотрят на застане поневериско.

Мы входиме до того будинку. Не припоминат нам нашу деревяну, притульну, теплу і милу хыжу; то холодна, тхнуча обчістю, без шыб, декотрык вікєн і двери, з розбуреныма пецами, поодрываныма дошками в підлозі. В поміщынях сьмітя, ґруз, шліды воєнных діянь, певні вдарил тяжкій знаряд і розвалил част даху, урвал кус повалы і стіны. – Принищений і занедбаний чыісий добыток, не знатя хто ту мешкал, чым ся занимал, якым был чловеком, што ся з ним стало, може не жыє. А кєд жыє, то чує ся скривджений. Выходит на то, же кривда кривдом єст вкрывана і выполняна, з том ріжницьом, же єдна єст завинена, а друга незавинена, але обі мают сходячы ся пункты, сут похідном воєнной заверухы і пожывком того самого сьвіта, той самой державы і той самой влады.

Інчы сусіде і селяне чынили тото само, примірювали ся до той новой, трудной ситуациі, до того найтяжшого лемківского положыня, нашого – трудного до понятя траґізму, міряли ся з ним і піднимали нерівну борбу. Лишыти під примусом загосподарюване одвічне своє майно і прити занимати обче – не містило ся в натурі Лемків під жадным взглядом. Вырвати з коренями Богу духа винуватых люди, обдерти іх зо вшыткого, і материяльного, і духового, зневолити і піддавати тортурам в вязницях, цілий час перешлідувати безпідставні – єст варварством найвекшого калібру.

Люде, котрых будинкы і поля мы занимали, напевно не доцяп і не вшыткы знали, чому і кому ма служыти війна. Мам одчутя, же векшіст пересічных люди єй не хтіло, а попрез приналежніст до державы і народу німецкого понесли консеквенциі програной війны.

Мы, Лемкы, тіж пережыли труды війны, одчули тягар німецкого войскового черевіка, поносили жертвы на фронтах і ляґрах. Помимо того, же од долгых віків належали сме до польской державы і числены до єй нациі, остали сме очернены, оклеветаны і невинні выгнаны. Не хотіли сме війны, не розуміли сме чого ся єй провадит, не ішли сме по ничыє, хтіли сме жыти спокійні, по свойому і на своім.

Наша траґедия потверджат подвійний парадокс – выгнаня люди конкретной державы і приписаня до єй нациі, а на домір – доконаня того акту уж по закінчыню нищытельской, окрутной для вшыткых люди війны. Лемкы єй не хотіли, політыком ся не занимали, никому нич забрати не мали в заміри, а консеквенциі понесли неспілмірно великы, так драстичны, же неправдоподібны. А єднако правдивы. Зас двигат ся зьвіданя – чого?! За што?!

Мушены были сме входити і занимати чуже, бо нас ту пригнано. Послужено ся нами і братніма сусідніма народами жыючыма при кордоні східньой Польщы як мало потрібным нарядьом, жебы го выкорыстати до цна і знищыти остаточні, абы жаден з них в меншости серед народу польского ся не двигнул, жебы счез на все.

Мус то великій пан. Штораз полнійше усьвідомляня собі того, же ту, в тым селі треба ся остати, провадило до оправдуваня ся самых перед собом з той дециизиі – же-м хвильово, тымчасово, бо векшіст нашых выгнанци не допущала мысли же ту нас долго потримают; може пару місяци, но, найдовше рік і нас цофнут на своє, або сами вернеме. Так бесідували медже собом і потужували ся взаімно. Уж на тым першым кроці на чужыні узмыслювали сой штораз выразнійше, же не час ляментувати і боліти. А мысли і так навертали – своє лишыли сме заоране, засіяне, обсаджене. Зеленіло, росло, красніло, давало надію піднесіня повоєнного ущупленого быту люди, а ту высыпали нас на высушены піскы і шутер, де трава не ма свого кольору, на полях не росне жадне зеренце ани комперик, сонце не так сьвітит, навет ворона інакше кряче. Зас вертали зьвіданя – як ту будеме жыти?! Што з нашыма діточками?! Як си порадиме?! Тоты мысли і зьвіданя не давали спокою. Жаль, невыображальна туга, настрій апатиі і злости шарпал душы і серця выгнанци. Лишены забудовы, царины, сады, лукы, лісы, пути, выгоны, рікы, річкы, потічкы, студенкы, навет прилісовы закутины а і стайці, і прокінчата, котры не все дали ся заорати, вырастали до неоціненых вартости. Мали сме вшытко што было потрібне до жытя, мали сме радіст, вільніст, а ту не маме нич, вызуто нас зо вшыткого вікового – прадідівского, а што найприкрийше – старано ся обдерти нас з чести. Замыслено забрати нам вшытко і зробити з нас выробників і слугів до найгіршых і найтяжшых робіт.

— Skurwysyny banderowcy, macie za swoje, szlag was trafi — верещал вийт як приізджал на контролю до села. — Jakby nie UNRA to byście pozdychali — кричал як роздавал кашу

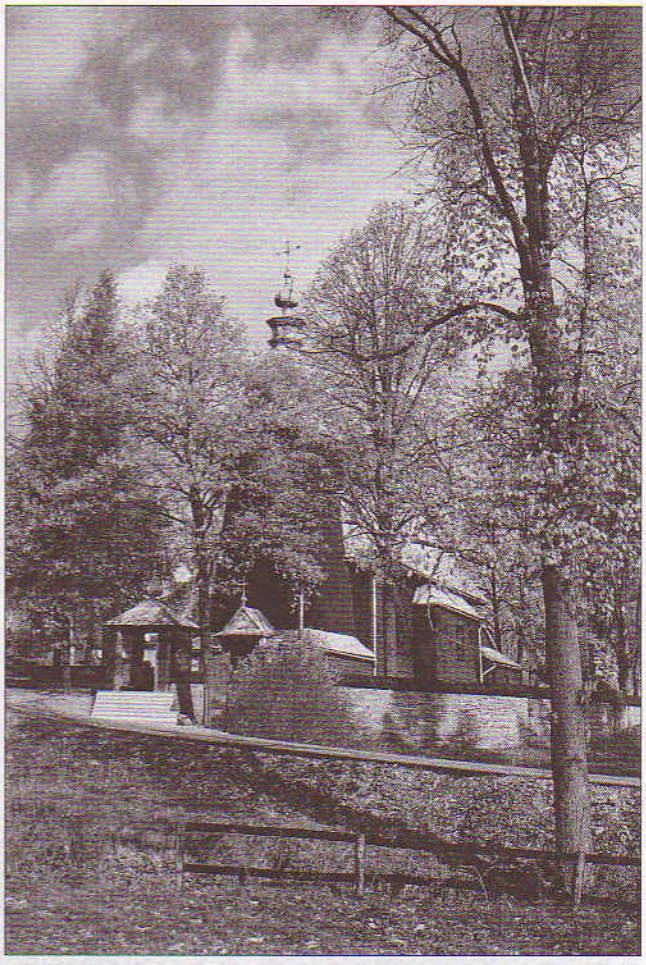

Церков Св. Димитрия в Білцареві. Фото: П.Басалыґа

і муку, бо інчы асортименты не дотерали до нас, гынули по дорозі.

Страх і непевніст о заранишний ден, о діти, о старых люди збуджал самозаховавчы, оборонны одрухы. Не даме ся, не можеме ся піддати, мусиме робити в тых обставинах так, жебы не дати ся цілком здоптати. З мыслом тымчасовости – неяко самооправданьом – нашы селяне занимали засьмічены, заґрузуваны, порозвалюваны, розшабруваны будинкы. Шабру доконували переселенці зо сходу і інчы злодіє, котры дорабляли ся на війні і вывозили што ся дало до центральной Польщы.

Наша фамелия остала ся під тым розложыстым каштаном. Наньо обышли і обізрили в середині стайню, стодолу і мешкальний будинок. На подвірци під стодолом высмотрили желізний трояк, на котрым воякы в поли варили істи. Придал ся тепер нам, бо в тот вечер зварили сме на ним в желізняку чыру, котрым, з капком молока, повечеряли сме.

Кус річи познимали сме з воза. Вечер был теплий, над нами безхмарне небо. Надходила ніч. Няньо выняли ікону Божой Матери з Ісусом Христом на руці, повісили на каштані і при

догасаючым огни, клячучы молили сме ся на голос, як дома в Болцарьові.

Ніч перешла, в нашым понятю, без додатковых клопотів. Люде старшы, хоц барз змучены, страплены, вычерпаны зо сил до границ можливости, побуджены до максимальных емоцийных станів, в новым, обчым терені, без жадной сторожы і опікы, зданы на ласку Божу, презначыня – до пізна не могли заснути, дримали, присыпяли і чували. Єдині короткіст зачынаючого ся літа приходила з помочом выгнанцям кочуючым перед порогами німецкых, обчых нам хыж.

По долшым часі выявило ся, же мали сме опіку і в тоту першу ніч, і в наступны ночы, бо оселенці „зза Буґа" – східнякы, котры ся в ден не вказували, в ночы вартували з сокырами в боязни „żeby ich ci strasznie niebezpieczni ludzie, banderowcy nie pozabijali". Так были наставлены през товдышні власти. Неприхыльніст, ворожіст дало ся одчути на каждым кроці. Зо злым наставліньом смотрили на нас єдны, коли зо смутком лишали сме рідны землі, помимо же оставал ім вшыток добыток вельох поколінь нашых предків і з вельком ворожістю односили ся на стрічы з нами другы, уж на німецкій земли, де ничого од них не жадали сме. Они пришли в векшости до полных, не ограбленых хыж, мали можливіст выбору вшыткого, чого на сході ани не виділи, в опіці і прихыльности власти.

Наступил долгій ден бо люде вчасно повставали. В немочы і нужді яка іх зжерала, зачали порядкувати поміщыня занятых будинків; выносили ґруз, замітали дылі, вносили свої річы, забезпечали вікна, двері, поправляли пецы. Зачал ся новий, чысто інчий спопіб жытя. Кінчыли ся скромны запасы ідла, якы забрали сме з рідной хыжы. Не было де впечы хліба ани чым попити обаряны, ци впечены в огни на подвірци кромпелі. Баба Параска забрали з дому зеренця кмину і головку честку завинены в дзьопці. Казали заварити воды в горчыку, шмарили на кроп пару зеренцят кмину, стручок честку, кус посолили і казали тото пити, жебы не боліл бріх. Люде переносили ріжны болячкы без ліків і масти. Спаня на возах, одкрытых ваґонах, під голым небом, без окрытя, помимо вродженой і набытой одпорности Лемків, провадило до перестуджынь, котрых скутком, по кілкох тыжнях были вышмарены по тым ропны чырякы, трудны до загоіня.

По парунадцетьох днях східні переселенці – забужане, зачали ся кус інакше односити до нас Лемків, бо переконували ся, же нее згідности медже тым што ім о нас бесідували представителі ґміны і повіту, а тым што они наочні обсервуют і сами ся переконуют, якы мы люде. По правді бесіды з нашыма людми провадили спілпрацовникы УБ і МО в цивілю. Вшыткы нашы выгнанці зьвідуют ся о роботу і глядают можливости зароблiня пожывы. Котрысого дня, хтоси приносит відоміст, же в сусідній місцевости єст маєток і потрібуют люди до роботы. Мож робити за продукты до ідла од вчасного рана до пополудня. Пішло пару хлопців, пішли тіж нашы няньо зьвідати ся ци приймут до роботы. Приняли. Роботы в маєтку было шторaз веце, бо зачынали ся жнива. До роботы пішла сестра і оба старшы братя. В жнива платили ім зерном, за выкопкы кромпелями, понадто на полуденок доставали зупу і през ден чорну каву до питя. Нам, дітям, приносили по кавальчыку хліба, а часом даякій овоч.

З нами, в тым самым будинку замешкала супружеска пара, сусіде з Воленщаківкы, котрым няньо на весілю старостили. Сусід Гнат был найліпшым гудаком в нашій Білцареві і знаний в околичных селах. До його хыжы сходила ся челяд на музыку, тацні і сыпів. Діточок ся іщы не дочекали, мали лем слугу, старшого мужчыну, котрий дозерал стайні і быдлят. Під його надзором пасли сме худобу на луках, котры належали до того маєтку в Польковицях, де нашы робили. На тоты лукы, до нашого приізду, нихто не мал одвагы вступити. Вказало ся по препасіню нашыма коровами, же сут там копы ріжных мін, ґранатів, амуніциі, од дрібной до барз великой, но і інчого ріжного оружъя. Нихто нас не остерюг о небезпеченстві якє на нас чыгало. Быдлята пасучы ішли шторaз дальше, а мы, діти – пастухы, за нима, без обавы, в добрій вірі, бо не мали сме понятя чым то грозит. Східнякы – забужане, як пізнійше ся признали, не выходили в часі нашого пасіня з хыж, бо ся бояли, же вшытко выбухне (они были упереджены о небезпеченстві) і нас змете з того сьвіта, а іх може покєрешувати. Допуст Божий был інчий, нич никому злого ся не стало. Вертали сме каждого дня зо статком ціли і здоровы. При головній дорозі до Польковиц і бічных, польовых доріжках, на полях і в поблизкым лісі, стояло десятки німецкых авт товаровых і особовых, векшых і меншых о ріжным презначыню, моторів з причепами, стояли противльотничы каноны, машыновы карабины, тасьмы з амуніцийом, арматкы, бойовы возы, шоломы, порозмітуваны черевікы, части мундурів..., вшытко стояло якбы замерле, якбы сперед пару дни, а то уж было понад два рокы. Побойовиско тото тягло ся ппонад 5 км. Нихто ту не мал одвагы крочнути, аж Лемкы ожывили тото місце свойом несьвідомом одвагом.

Літо зачало ся коротити, ґаздове аж тераз доставали зозволіня і зачали косити на кузьніцкых луках траву, жебы запезпечати сіно на зиму для худобы, орали тіж поля положены найближше хыж, сіяли зароблене в маєтку жыто, кромпелі призначыли до ідла на зиму.

Пришло завідомліня од війта, же треба записати діти до школы. Нихто ся не ухылал од того обовязку. В Шронові школа была на другым кінци. Треба было перейти ціле село вздолж, жебы дойти до школы. Были дни, же тяжко было нам, лемківскым дітям, свобідні перейти тоты два одтинкы дорогы до і зо школы. Были сме обмітуваны каменями, треба ся было мати на бачности. В школі тіж давано нам одчути же сме не свої. Учытель, старий фронтовец, о скєрешуваній твари, нічого не вчил, лем робил ґімнастыку, найчастійше го не было, все был підпитий. З його стороны обороны не мале сме жадной.

Не мали обороны тіж нашы дорослы дівчата. Мешкал в Шронові молодий діяч – суспільник, тиха міліційно-убецка влада сельска, Куцай, котрий допустил ся мі знаных двох ґвалтів на нашых дівчатах, чул ся незагрожений. По якісым часі зникнул зо села – бесідувано, же взяли го на перешколіня і скєрували до назначеных шкіл. Виділ єм го лем раз, деси по 40 роках, выповідал ся в справах Уряду Безпекы в Польщы.

По кілкох місяцях еґзистенциі, декотры нашы болцарівяне доходили до сьвідомости, же тота тымчасовіст замешканя по дві а навет по три родины в єдным будинку передолжат ся, а можливіст на єй конец штораз барже меншат ся. Зачали думати барже перспектывно.

Звернули ся до війта і орґанів повітовых о позволіня ґляданя самодільных хыж в сусідніх селах, жебы не жыти тымчасово на не до кінця розпакуваных скринях і мышліньом, же ся недолго вернеме, лем зачати жыти полнійшым жытьом з можливостями самовыстарчального ґаздуваня, жебы не ставати ся дачыіма выробниками. Пішли зас хлопи ся розозріти і дашто одповіднійше найти для своіх фамелий. Был з нима і наш няньо Владимір. Нашли вільны, незамешканы хыжы в тым Чмелю, през котрий переіжджали пару місяци тому по розтранспортуваню іх на стациі в Качанові. Заняли забудуваня вільного маєтку до котрого весном і літом 1948 рока спровадило ся вісем білцарівскых родин.

(Конец першой части споминів)

ZESTAWIENIE

SPORZĄDZONE Z KART PRZESIEDLEŃCZYCH LUDNOSCI ŁEMKOWSKIEJ, PRZESIEDLONEJ Z POWIATU NOWY SĄCZ

Kontynuacja, część 4.

L.p.	Nazwisko i imię głowy rodziny	Miejscowość	Ilość osób	Nr. domu	Ziemi wha
868	Klimkowski Aleks.	— ıı —	5	26	8,5
869	Koban Piotr	— ıı —	8	29	15,0
870	Czerwonobroda Stf	Powroźnik	8	117	2,0
871	Czerwonobroda Jan	— ıı —	4	84	2,0
872	Parylak Stefan	Wojkowa	6	65	6,0
873	Tychański Tymko	— ıı —	6	9	5,0
874	Staryszczak Jan	Krynica Wieś	4	83	
875	Pelak Stefan	— ıı —	5	14	6,0
876	Chlopik Maria	— ıı —	3	326	8,0
877	Wrona Grzegorz	Krynica Wieś	5	270	6,0
878	Krechel Justyna	— ıı —	4	6	6,0
879	Hopej Wasyl	— ıı —	3	379	2,0
880	Chłopik Tekla	— ıı —	6	16	2,0
881	Chłopik Zofia	— ıı —	2		
882	Pelak Maciej	— ıı —	3	37	0,5
883	Żylicz Jan	— ıı —	4	415	0,7
884	Porucznik Szymon	— ıı —	6	456	0,5
885	Pająk Stanisław	— ıı —	5		
886	Siwak Jerzy	— ıı —	6		
887	Siwak Jan	— ıı —	8		
888	Siwak Bazyli	— ıı —	1		
889	Siwak Michał	— ıı —	6	266	
890	Batog Włodzimierz	— ıı —	3		
891	Łukaczyk Stefan	Andrzejówka	6	82	11,0
892	Semczyszak Jan	— ıı —	5	93	4,5
893	Hołowacz Michał	— ıı —	9	72	5,5
894	Hołowacz Wasyl	— ıı —	3	72	3,0
895	Rusiniak Michał	— ıı —	2	92	
896	Kopacz Joakim	— ıı —	3	13	7,0
897	Kopacz Michał	— ıı —	6	24	2,5
898	Komisarczyk Anast.	— ıı —	4	9	
899	Hopej Andzrej	— ıı —	5	55	15,0
900	Dębowski Michał	Żegiestów	1	161	0,7
901	Kuc Michał	— ıı —	5	82	3,0
902	Kucza Stefan	— ıı —	1	66	
903	Sobczyszyn Józef	— ıı —	2	85	12,0
904	Juryk Michał	— ıı —	6	58	12,0
905	Kucza Wasyl	— ıı —	1	115	
906	Barna Michał	— ıı —	8	57	6,0
907	Węgrzyn Michał	— ıı —	3	+	0,3
908	Barna Mikołaj	— ıı —	8	81	14,0
909	Urban Jan	— ıı —	4	191	
910	Hopej Stefan	— ıı —	1	55	
911	Cichański Antoni	Milik	6	142	4,1
912	Krynicki Izydor	— ıı —	2	54	1,0
913	Hurej Józef	— ıı —	8	2	6,0
914	Markowicz Piotr	— ıı —	3	38	7,0
915	Żegiestowski Mich.	— ıı —	2	60	
916	Markiewicz Maria	— ıı —	2	38	
917	Kreta Jan	Żegiestów	1	234	
918	Żegiestowski And.	Milik	8	111	5,0
919	Miejski Jan	— ıı —	1	111	
920	Barnowska Maria	Szczawnik	4	85	4,0

L.p.	Nazwisko i imię głowy rodziny	Miejscowość	Ilość osób	Nr. domu	Ziemi wha
921	Hurej Mikołaj	— ıı —	1	99	3,0
922	Najka Szymon	— ıı —	5	15	3,5
923	Hołowacz Michał	— ıı —	4	34	3,5
924	Barnowski Jan	— ıı —	5	92	1,8
925	Barnowska Anna	— ıı —	6	23	12,0
926	Barnowski Hryć	— ıı —	7	52	11,0
927	Jacenik Tekla	— ıı —	5	24	10,5
928	Jacenik Jan	— ıı —	5	105	6,0
929	Kuczyński Michał	— ıı —	1	50	4,5
930	Ładna Pelagia	— ıı —	5	8	7,0
931	Milaniec Dymitr	— ıı —	4	75	8,0
932	Kucza Marko	— ıı —	5	67	8,5
933	Hojdycz Jan	— ıı —	8	37	5,0
934	Dadulak Stefania	— ıı —	3	84	3,1
935	Romaniak Michał	— ıı —	6	52	8,2
936	Jacenik Stefan	— ıı —	2	52	
937	Bobak Jacko	— ıı —	1	130	
938	Romaniak Ignacy	Szczawnik	4	54	8,5
939	Barnowski Semen	— ıı —	5	117	2,5
940	Barna Semen	— ıı —	7	21	15,0
941	Smetana Michał	— ıı —	7	118	10,0
942	Markowicz Wasyl	— ıı —	5	25	12,0
943	Tyrpak Wasyl	Zubrzyk	7	13	0,3
944	Tyrpak Maria	— ıı —	3	23	4,0
945	Pawlik Stefan	— ıı —	2	61	2,5
946	Siwak Władysław	Wierchomla	5	186	
947	Sikora Antoni	— ıı —	4	84	7,0
948	Będyk Wasyl	— ıı —	7	121	8,0
949	Troszczak Michał	— ıı —	5	266	1,0
950	Baraniak Wiktor	— ıı —	5	118	3,0
951	Homecki Paweł	— ıı —	3	8	7,5
952	Kobyłuszczyk Stf.	— ıı —	8	201	2,0
953	Wartownik Jan	— ıı —	3	268	3,0
954	Wartownik Teodora	— ıı —	6	+	5,0
955	Piwowar Ewa	— ıı —	2	133	2,0
956	Tyrpak Jan	— ıı —	12	4	7,0
957	Dziubinski Błażej	— ıı —	5	18	8,5
958	Cichanski Konst.	— ıı —	8	6	10,0
959	Półtorak Teodor	— ıı —	3	55	5,0
960	Wiciak Stefan	— ıı —	6	44	8,0
961	Dziubinski Antoni	— ıı —	7	20	22,5
962	Jurć Antoni	— ıı —	7	124	8,0
963	Dymura Stefan	— ıı —	5	14	6,5
964	Miejski Józef	— ıı —	10	20	10,0
965	Rusiniak Piotr	— ıı —	3	20	
966	Kieklak Michał	— ıı —	6	23	10,0
967	Rusiniak Piotr	— ıı —	4	209	
968	Cydyła Stefan	— ıı —	5	61	6,0
969	Dziubinski Piotr	— ıı —	2	71	5,0
970	Hnatyszak Piotr	— ıı —	4	39	5,5
971	Żrołka Semen	— ıı —	5	154	6,0
972	Rusiniak Emil	— ıı —	4	92	4,5
973	Rusiniak Jan	— ıı —	5	100	3,0
974	Rusiniak Juhan	— ıı —	9	58	7,0
975	Baraniak Michał	— ıı —	4	37	6,7
976	Witiak Barbara	— ıı —	5	139	6,0
977	Taras Anastazja	— ıı —	4	228	
978	Hnatyszak Antoni	— ıı —	9	91	5,0
979	Półtorak Antoni	— ıı —	5	157	4,3
980	Sikora Maria	— ıı —	1	60	
981	Fiedorek Stefan	— ıı —	1	44	
982	Mazelan Asofat	Mochnaczka	1	2	
983	Romanko Maria	Wojkowa	3	17	3,0
984	Krynicki Szymon	— ıı —	6	+	9,0
985	Wołoszyn Klemens	— ıı —	8	12	9,0
986	Klimkowski Jan	— ıı —	5	48	9,0
987	Dudyk Andrzej	— ıı —	4	6	11,0
988	Polaczek Filip	Dubne	6	13	9,2
989	Pyda Adam	— ıı —	2	14	6,2
990	Dubniański Jerzy	— ıı —	5	4	7,0
991	Knap Jan	— ıı —	6	6	10,0
992	Pryputeń Andrzej	— ıı —	8	37	7,0
993	Dudziak Szymon	— ıı —	8	35	8,0
994	Krynicki Stefan	— ıı —	5	9	6,0
995	Hojniak Józef	— ıı —	5	12	13,5
996	Kowalski Tomasz	— ıı —	9	44	7,5
997	Siwak Paweł	Leluchów	2		
998	Ondycz Teresa	— ıı —	11	38	
999	Tyliszczak Bazyli	Jastrzębik	4	101	4,5
1000	Krechel Piotr	— ıı —	12	+	12,5
1001	Słota Włodzimierz	— ıı —	5	46	7,0
1002	Słota Jan	— ıı —	5	33	4,0
1003	Tyliszczak Szymon	— ıı —	5	103	4,5
1004	Tyliszczak Michał	— ıı —	8	52	12,0
1005	Kostura Piotr	— ıı —	6	20	9,5
1006	Binczarowski Aft.	— ıı —	7	74	11,0
1007	Tyliszczak Jan	— ıı —	5	65	12,5
1008	Tyliszczak Jan	— ıı —	6	47	12,0
1009	Krajniak Szymon	— ıı —	3	1	4,5
1010	Krynicki Michał	— ıı —	2	64	0,5
1011	Słota Szymon	— ıı —	7	76	9,5
1012	Tyliszczak Jan	— ıı —	3	25	9,5
1013	Tyliszczak Wasyl	— ıı —	7	100	10,2
1014	Tyliszczak Aftan	— ıı —	7	10	8,0
1015	Tyliszczak Michał	— ıı —	4	118	3,0
1016	Słota Włodzimierz	— ıı —	10	37	4,0
1017	Kostyszak Piotr	— ıı —	3	30	1,5
1018	Rusiniak Michał	— ıı —	2	11	
1019	Sembratowicz Wasyl	Muszyna	2		
1020	Panas Mikołaj	— ıı —	2		
1021	Pawłyk Matrona	Powrożnik	1		
1022	Grinik Katarzyna	Żegiestów	1		
1023	Krzysztofik Filip	Powroźnik	4	+	4,0
1024	Tyliszczak Klemens	Złockie	8	64	10,0
1025	Wojcik Bazyli	— ıı —	5	66	7,0
1026	Kowalczyk Jakub	— ıı —	8	20	12,0
1027	Koliczko Bazyli	— ıı —	3	14	3,5
1028	Kościak Michał	— ıı —	3	100	1,5
1029	Czyczyła Stefan	Słotwina	6	61	8,0
1030	Cidyło Ilko	— ıı —	9	35	5,7
1031	Kopyściański Włodz.	— ıı —	4	40	10,0
1032	Dziubiński Jan	Krynica W.	7	+	6,0
1033	Krechel Mikołaj	— ıı —	3	193	16,0

+ w danych pozycjach nie figuruje numer domu, jednak w rubryce „inwentarz pozostawiony" wykazane jest, że wyszczególnieni gospodarze dom posiadali; być może były to nowe domy, którym nie nadano jeszcze numeru.

Uwaga: Materiał, brzmienie nazwisk i imion, pomimo dostrzeżonych pomyłek, przekazujemy autentycznie, tak jak zapisali je PUR-owscy pisarczykowie. To też historia.

(Kontynuacja nastapi)

МИРОСЛАВ НАГАЧ

(1984 – 2007)

Глядал ліпшого сьвіта. Одышол того літа до найдальшой далекости, одышол в своім двадцет третім році жытя. Не встигли мы, Лемкы, споміж котрых вышол, ани познати Го, ани заакцептувати.

Мирослав Нагач вродил ся в Ґладышові, ту ходил до основной школы. Загальноосьвітній ліцей скінчыл в Ґорлицях, по чым студиював культурознавство на Варшавскым Університеті. В часі основной і середньой школы діял в скаутах. Брал участ в таборах Неформальной Групы Каменярів „Маґурич", однавляючы лемківскы і бойківскы цмынтері, придорожні кресты і капличкы.

Написал книжкы: „Osiem cztery" (выдана в 2003; переклад на украінскій в 2006 р.), „Bombel" (2004), „Bocian i Lola" (2005). Остатня, найобшырнійша повіст „Niezwykłe przygody Roberta Robura" остає іщы невыдана. Был спілавтором телевізийного серіалу „Egzamin z życia", емітуваного в TVP 2, автором фейлетонів в часописі „Filipinka", спілпрацувал з місячником „Lampa" (оповіданя, рецензиі).

Отримал літературну стипендию Віллі Дециюша в Кракові (в Берліні). Нагороджений: Nagroda Fundacji Literackiej Natalii Gall i Ryszarda Pollaka, в 2004 р. номінуваний до престіжового літературного выріжніня тыжденника „Polityka" - „Paszporty Polityki".

В посмертным слові Томаш Пьонтек писал: *Ciekawa rzecz, że to cudowne dziecko literatury mogło pozostać nieodkryte. Wywodzący się z łemkowskiej rodziny Nahacz mieszkał na wsi w Beskidzie Niskim, z dala od Warszawy i Krakowa, uniwersytetów, bibliotek i kawiarni literackich. Na szczęście, niedaleko od domu Mirka osiedlił się pisarz Andrzej Stasiuk, a razem z nim – genialna wydawczyni i animatorka kultury, Monika Sznajderman. Stasiuk i Sznajderman prowadzą wspólnie Wydawnictwo Czarne. Kiedy byłem u nich w 2003 roku, opowiadali mi ze śmiechem, jak to za miedzą, zupełnym przypadkiem, odkryli "genialnego dzieciaka". // Niestety, ten Janko Muzykant był także Jankiem Ryzykantem. // Źle się stało i wielka szkoda.*

Гей, велька шкода! Не встигли мы познати Мірка за жытя, возме ся до того днес. (пт)

MIROSŁAW NAHACZ

Wieczne odpoczywanie

Siedzę na tym przystanku i teraz przypomniałem sobie, że było nas o wiele więcej, był Karczak, Elektryk, mój Ojciec, Jasiek. I tylko mój Ojciec zmarł normalnie, w łóżku i na trzeźwo, wiedział, że to zaraz przyjdzie, wyspowiadał się i jakby przeczuwał to już dużo wcześniej, bo był trzeźwy od dwóch tygodni, ciągle się gdzieś włóczył, jakby chciał się pożegnać ze wszystkimi miejscami, jakie znał. I niewiele mówił, do nikogo się nie odzywał, łaził tylko po lasach ze swoim psem, który wył całe noce, dopóki nie złożyli ciała do grobu, a potem zerwał się z łańcucha i nikt nie mógł go znaleźć, dopiero jak poszedłem na grób Ojca, on tam siedział i lizał sobie łapy, popatrzył na mnie i zrobiło mi się nieswojo, bo te jego pieskie oczy zamieniły się w całkiem ludzkie, więc wiedziałem, że on rozumie całą śmierć, jak człowiek. A potem, jak go chciałem zabrać do domu, uciekł gdzieś i skundlił się, przychodził jeszcze czasami na grób, aż wreszcie przestał, a teraz i on już chyba nie żyje.

Mój Ojciec pogodził się ze wszystkimi i umarł spokojnie, tyle że trochę kaszlał, a potem przestał i już. I wiem, że z nas wszystkich tylko jemu udało się umrzeć inaczej, że ze mną i Pietrkiem, i z innymi będzie tak samo, jak żyjemy. Że pęknie coś nagle w środku, nikt się nie będzie spodziewał, reszta pomyśli, że zasnął, i dalej będzie piła, a jeden z nas to będzie już trup.

I kiedy drewno, z którego zbudowany jest przystanek, odbija wszystko to, co mówię, kiedy nic się nie zmienia, kiedy jest tak samo i nikt nie przechodzi na razie jeszcze drogą, mam takie myślenie, że zaraz jeden z tych, którzy już nie żyją, przyjdzie i usiądzie obok mnie, rżnąc głupa i udając, że nic się nie stało, jakby nie potrąciły go dwa samochody, jak Karczaka. I ten, który akurat przyjdzie, sam może nie będzie wiedział, że nie żyje, że dla niego już powinno się wszystko skończyć i przestać być. A on i tak, na przekór, będzie gadał o młodych dupach turystek, jak się kręcą i wypinają, jak zaokrąglają się pod sukienkami albo krótkimi spodenkami, i co by mógł zrobić, jakby taka jedna z drugą zechciała mu się oddać. I za chuja nie da sobie przetłumaczyć, że teraz już nie może tak mówić, bo go nie ma, bo nie żyje i już go wykreślili z wszystkich możliwych kartotek i rejestrów. Ale on nie będzie słuchał, tylko zacznie narzekać na swoją żonę, że jest gruba i nie chce się już z nim kochać, bo mówi, że jest za stara na takie dyrdymały, że jak chce, to może sobie przygruchać jakąś z tych, co przyjeżdżają w lecie, ale pewnie i tak mu się nie uda, bo jest już na to za stary i za

głupi, I tak się będzie rozwodził nad wszystkim po kolei, będzie narzekał i może wyciągnie jakieś winko, które akurat miał wetknięte za pas chwilę przed śmiercią, napije się i poda mi, a ja oczywiście nie wezmę, bo przecież ono, tak jak i on, już nie będzie żyło. Takie wino tylko dla trupów, zabijające robaki, konserwujące mięso, żeby za szybko się nie popsuło.

Ale nikt nie przychodzi i myślę sobie, że w zasadzie jest całkiem źle, bo są same braki i to, czego nie ma, jest ważniejsze niż to, co jest. Bo to, że coś teraz jest, wydaje się obojętne, ani korzyści, ani jakiegoś specjalnego bólu. A do tego, czego nie ma, a mogłoby być, mam wybitnie emocjonalno-osobisty stosunek. Do papierosów na przykład, do jakiegoś winka albo ewentualnie piwka, do Pietrka albo kogoś innego. I oni wszyscy zrobili to niespodziewanie, tak specjalnie, żeby zaskoczyć ludzi tym faktem dokonanym, że bezdźwięczne łubu dubu i śmierć. A ludziom zawsze trudno w to uwierzyć i pewnie im się wydaje, że jak ktoś umrze, to tylko tak na żarty, że jak już ucichnie cała afera z okolicznościami zejścia, jak już pochowają ciało i odprawią wszystko, co trzeba, w kościele, jak już wypłaczą, albo i nie, wszystko, co uzbierało się przez całe życie tego, który właśnie zmarł, i jak już cała szopka się skończy ostatecznie, to ten trup właśnie, niekoniecznie po trzech dniach, znowu będzie siedział tam, gdzie zazwyczaj, znowu będzie robił to, co zazwyczaj, i w ogóle nikt o niczym nie wie.

Kiedy ktoś umiera, najbardziej rzuca się w oczy właśnie to miejsce, które po sobie zostawia, jakby wyrwał ze sobą część krajobrazu, i przez tę dziurę wpada teraz jakieś światło i razi tak, że nie można dłużej na nie patrzyć. Nie jest wcale tak, że się wymazuje kartkę popisaną ołówkiem, że nie zostaje nic, czystość sama, i można znowu coś po niej bazgrać, nie przejmując się tym, co tam było wcześniej.

A na pogrzeby chodzą wszyscy i to jest pocieszające, że być może i na mój przyjdzie tyle samo ludzi, co na pogrzeby innych. Zjeżdżają się z wiosek obok, w kościele jest tłok jak na wielkie święto, trumna na środku i cała rodzina w pierwszych rzędach na czarno, zawsze ktoś nie może wytrzymać z płaczem, nawet jakby ten, co zmarł, był największym chujem, największym skurwysynem. Żona będzie ryczeć za mężem, nawet jakby co noc ją bił kablem od żelazka, jakby przypalał ją papierosami, jakby przez całe życie z nim była skazana na potknięcia się na schodach i uderzanie głową o wejście do stajni. A w środku kościoła już lekko czuć. Miesza się z kadzidłem i to jest zapach wiecznego odpoczywania. Słodko pachnący i lepki, przelewa się przez cały kościół, gęstnieje w miarę wzrostu temperatury. A potem najsilniejsi biorą pudło na plecy i wynoszą na bryczkę. I potem wszyscy powoli idą za nią, prowadzi ksiądz, a cała wieś jest pusta, bo wszyscy przyszli na pogrzeb, Cyganie mogliby wtedy ukraść wszystkie dywany z każdego domu. A sznur ludzi nawet nie idzie, tylko jakby płynął, jakby wiatr nim delikatnie kołysał od fosy do fosy, a na jego końcu publiczność już się tak bardzo nie wczuwa w żal za człowiekiem, w czarną rozpacz po stracie, kobiety rozmawiają o tym, co na obiad, po ile w mieście kilo cukru, a faceci zamykają cały orszak i ukradkiem palą papierosy, kryją się przed żonami, przed księdzem, przed zmarłym kumplem, chociaż on jest w trumnie i nie żyje i tak, zakrywają papierosy dłońmi, mówią o najważniejszych sprawach, o tym, jaki z niego był w porządku facet, że nie można nic złego na niego powiedzieć, zresztą o zmarłych źle się nie mówi, bo nikt nie jest święty, że można było się zawsze z nim napić, że żona, którą tłukł przed snem tymi kawałkami drewna, które służą do palenia w piecu, nie miała z nim aż tak źle. A potem wszyscy razem stoją wokół wykopanej dziury, każdy wrzuci garść ziemi, postoi jeszcze, pogapi się na grób, pomyśli o tym, jaki dzisiaj film w kinie nocnym, i pójdzie do domu. Faceci osobno, kobiety osobno.

Уступ з книжкы „Bombel"

Coś wisi w powietrzu, połowa już za nami,
Nic się nie dzieje, a chłopcy się zebrali
Koledzy czekają, a może się rozpadnie?
Otworzysz rano oczy i będziesz na czarnym dnie

Mrugasz oczami i wtedy świat znika,
Pośród chłopaków rodzi się panika,
Jedno okienko – mały iks w rogu,
Ktoś w nie klika, a ono znika

Wszystko przecież zawsze kończy się źle,
Lecz najważniejsze to wiedzieć, co jest, a co nie.

Łemkowska przyśpiewka z końca XX wieku (tłumaczenie własne); /„Bombel"/

Єва Млинарик-Гыра, ТУГА ЗА ТОБОМ, Ред. Андрий Ксенич, Горлиці 2006, ISBN 83-907645-2-0, ст. 144

Мило єст представляти автора, якій пред книжковым дебютом был публикуваний на сторонах нашой „Бесіды". Не лем за редакторском, але тіж за авторском вольом. Яснійше: в тым припадку Пані Єва Млинарик-Гыра безпосередньо до нашой редакциі присылала свої тексты, можтовды повісти, же был на тій просторі сьвідомий духовий, ідеовий звязок. Потужыл ся він посередництвом телефонічных розмов, в якых Пані Єва акцентувала, же вольом єй, наказом такой, было выдати свою збірку згідні з нашым правописом, з нашым „ы", „л". Як справил ся з тым редактор, краян, ай єдносельчан Пані Євы – Др Андрий Ксенич? Під міру добрі, коли брати до увагы наш ріжнокодифікуваний сьвіт. Но, може потрактувал материял за барз етноґрафічні, забываючы што годен він служыти ріжноракым, в тым і шкільным цілям. А товды треба бы было быти барже консеквентным. Але тото лишме. Адже однісні літературной творчости домінантом є сама она, то є творчіст, зміст, дух написаного.

Неможливым є представити ту цілу простір намалювану Авторком. Є она барз богата, барз ріжнородна. На особливу увагу заслугують образы колишнього жытя в Лемковині. Вміщают в собі значучы культуровы цінности. Нибы мимоходом, обычайні, натуральні, так *як бы мало то быти*, вказуют нам каждоденний труд, але і святочну веселіст, представляют календарны циклі, тоты природні – яр, літо, осін, зиму, як і тоты установлены чловеком „свыше", заакцептуваны, оповиты і голублены народньом традицийом.

Єва Млинарик-Гыра, котра дітинство провела в Конечній, молодіст на Західніх Землях Польщы, а доросле жытя, старіст (котру сама акцентує в творчости) дополнює в далекій Канаді, вельо увагы посвячат нашому выгнаню. Пише баладу о котику, описує його добры дни зо все полном мисочком сьвіжого молока, з теплом на припецку, з теплом люди. Та адде: в нещесний його ден, кєд вышол далеко в поле, вернувшы ся – не застал уж своіх ґаздів, мисочка під лавочком была порожня а припецок студений. Мал жаль до ґаздыні, до ґазды, же *залишыли свою хыжу*. І тлумачыт Авторка котикови, тлумачыт сьвіту, же то не так, тлумачыт сьвіту, як котикови, тоту найочывиднійшу правду, же:

Они хыжу не лишыли –
Іх з хыжы выгнали...

І зато в вершах Авторкы вертают ся, жыют до днес, *Жайворонок, Ластівочкы, Боцаны, Дикы гуси*, аж і *Сорока*, аж і *Ворона*. Птахы сьпівают і над Одром, і над Онтаріо, але сьпівают цілком інакше. Крачут тіж. І жыти любовію, тужыти тугом до домашнього, аж і краканя, то є акуратні тото: выгнаня, а не лишыня.

Лемковино, Лемковино,
Мій рідненький краю,
Там навет когуты
Весільше сьпівают.

На чужыні вшытко є інче, гейбы го ниякнебыло. В Вітчызні же зеленіє *„Бук"*, котрий *вріс ся в в горы і долины, вріс ся в нашу Лемковину. „Калина" – Росла сой медже ядлівцями, розквитала сой на біло, як молодиця помедже дружбами.* Має місце в памяти *Явір, Рокыта, Липа, Береза*, тота, а не інча, тота з дітинства. Мают місце – *Гучок* і *Меджа*, мают місце *Весна* і *Осін*, *Ранок* і *Буря*, мают місце *Велия* і *Великден*, *Кєрмеш* і *Мясниці*, *Купала* і *Собітка*. Мают місце – *Фурман* і *Коваль*, котрий *коні ковал* (якє тото гарде!) Має місце – *Студня*, *Вітер* і... *Бесіда*.

Бесіда, рідна, лемківска, котру Авторка глубоко і мудро шанує. Бо:

Радили сой том бесідом
Пра – пра – пра – прадіды,
Духы котрых ся возносят
Там понад Бескіды.

І смотрят ся на нас з горы,
Як ся з них сьмієме,
Чом бесіду, чом рідненьку
Під ногы береме.

Болієнад тым Єва Млинарик-Гыра, же бесіда рідна занепадат, же не є в належній пошані. На приміри Канады, де жыє, вказує, повідат, же *як ся Лемкы кусьцьок доробили, то материньску мову цалком забыли*. І не є то лем справа поанґличыня, бо тото серед вшыткых меншын втопленых в подавляючій чужыні, речы бы, „натуральне". Гірше, што декотры боят ся признати, *же з Лемковины походят*.

Певно будут більшы паны,
Як повідят, же они Кияны.

– іронізує Авторка. І є то смутна іронія. З кадрів, котры неєдному з нас пришло ся обзерати. Приміром же веселого, добротливого жарту є верш „Стріча в Торонто". Дваєкраяне розправляют о своім, ту, жытю:

Я мал дзіоб в фактори,
Гарт была робота,
Што я ся надвигал
Тых баксів на трока.

І такой лемківско-анґлицкой мовной гармоніі полний є цілий должезний, на 21 стрічок, верш. Та тутышніст, сьвіт одорваный од Лемковины, той з молодости Авторкы, ци той днешньой є в творчости Євы Млинарик-Гыры марґінальний.

Авторка „сідит" заєдно в Лемковині. І напоминат: *Николи не забуд о своім коріню* – як кінчыт верш „Спомний, Лемку, Лемковину".

...Сідил єм свого часу над Онтаріо, озером як морьом, што му другого берега не видно. І хоц знал єм, же ту єм лем на малий час, в меджах жытя – на мгновіня, было мі смутно, тужыл єм за Лемковином. Не чудує мя прото *Туга* Пані Євы – туга душы богатой. Та кланям ся ій низко, бо уж мало хто гнеска знає так тужыти. Кланям ся *Осени жытя*, і не лем зато, же єй листя уж і під моі ногы падат. Задумую ся не лем зато над тым акуратні вершом, якій завершат Пані Єва так:

Проминуло наше жытя,
Як штырі поры року,
Одходиме, проминаме,
Як квітя зорване нароком.

Одходиме, але не проминяме – кой ДАШТО по собі лишаме – хтіло бы ся речы в однесіню до Пані Євы Млинарик-Гыры і вінчувати Ій долгой іщы, предолгой і блаженной Тугы – *Многых і благых Літ!* **(пт)**

Краківскій Бурсак

Раз в місяци в єдным місци, в єдным часі

Денекотры певно застанавляют ся што ся ховат під тым таємничым наголовком. Мож подумати, же ходит о службу в церкви, або закупы в гіпермаркеті, але не тото маме на думці. Бо прецін тяжко бы ся было вшыткым нараз стрітити в єдній церкви хоцкі бы раз в місяци, а і гіпермаркетів в Кракові дуже. Але єст місце, де раз на місяц сходят ся вшыткы нашы люде, котры студиюют або мешкают в Кракові.

Уж од давна глядали сме льокалю, де могли бы сме ся вшыткы стрітити хоц раз на місяц, але все нашла ся якыса перешкода. Або за мало місця, або гостям перешкаджал наш спів і бесіда, а як місця дост і никому не вадила наша інакшіст, то зас было тяжко з доіздом. Але вкінци нашли сме ідеальне місце, де можеме проводити нашы стрічы. Є то корчма „Лемківска Хыжа". Находит ся она недалеко Головного Рынку на улици Страшевского.

Як сме взріли на Lemkowyni.net відоміст о імпрезі в лемківскій корчмі, барз сме ся втішыли, але і страпили. З єдной стороны знали сме же не найдеме ліпшого місця, але знали сме тіж же ціны в „Лемківскій Хыжы" не сут на нашу студентску кышеню. Вказало ся єднак, же орґанізаторы подумали о тым і постарали ся о знижкы для вшыткых участників стрічы.

Перший раз стрітили сме ся в марци того рока. До корчмы пришло барз дуже люди, не лем Лемків, але і Поляків, Украінців і Білорусинів, то є – любителів нашой культуры. Пригрывала нам „етатова" капеля з корчмы, то є – Кася, Ігор і Данько. Бесідували сме, співали і гуляли до білого рана, а і товды тяжко нам ся быко розыйти.

Од того часу стрічаме ся регулярні раз в місяци і все атмосфера є барз приємна. Нашы стрічы сут уж на тівко популярны, же приходят на ні не лем тоты што мешкают в Кракові, але і люде з Лемковины і зо Заходу. Нигда не было менче як тридцет осіб. Маме надію, же по вакациях зас будеме могли стритити ся вшыткы разом в Лемківскій Хыжы.

Долго глядали сме свого місця в Граді Крака, але вкінци ся нам тото повело. Тым місцьом єст корчма Лемківска Хыжа.

Єва, Ганця, Варка

ЗО СТУДЕНТСКЫХ ВЕРШІВ XVIII СТОЛІТЯ

Добру новину

Добру новину, брате звістуєш,
Же зубы на кнышы готуєш.
Віщиряш зубы на колбасу,
Бо єс не мал дотля часу.
Мліє ти серце на солонину,
Але завше кебыс мал ки похрептину.
Прото єс ся в пості в школі не веле мучыл,
Бо єс ся на рілі и на кеселиці мучыл.
Мовил єм ти, же быс ся не обідал,
Ґды єс в школі подля мене сідал.

А вы, слухаче, до церкви ходте,
А Пану Богу зато ся молте,
Абы отдалил тяшкую біду,
Я за то Бога просити буду,
Абы вас Пан Бог всіх благословил.
Вдячні пріимте, што єм вам мовил.

У горской земли

У горской земли выше Бардова
Там в Вышном Тварюсци є попойко малый.
Был там веселый кермеш справленый.
Попадя не зусім, бо мала на мысло
што ся водило.
Попойку Лесю, не буд же ты весюл:
Не знаш ту пригода, же наша худоба
летит ням нам на псю?
Бідойка нам ся в хыжу ввалила:
Бо наша кобыла трицет роков жыла,
а тепер здохла.
Цыте лем фенційко, моє сердейко,
Не старайме мы ся, порадме мы ся,
што станем чинити.
Будут копытиска на гру гребениска,
З головы літарня, из брюха спіжарня,
З хырбета купячка, а з дупы віячка,
з хвоста кропило.
Добре отченку, моє сердейко,
Єдну раду майме, и радуйме ся у весельме ся.

(подал Уйко Петро)

ОСИФ КУДЗЕЙ

Зятьова вдяка

— А вы ся де выбрали, Зузко? — зьвідала ся во влаку свойой ровесничкы зо сусіднього села пенсистка Настя.

— Та іду одвидіти дівку до вароша, — одповіла Зузка і зложыла дві полны торбы зо сідала ґу ногам, жебы Настя мала де сісти.

— Але обкладены сте порядні, — приповіла тота сідаючы.

— Так треба, Настьо, з порожніма руками ганьба іти, — усьміхла ся Зузка і додала: — закля єм година, та поможу.

І заправды, Зузка помагала як могла. Єй дівка з мужом і пятрічным Іванком жыли в недалекым місті. Зузкі ся все виділо, же ся потішат як ґу ним прийде, бо з дому все принесла даякы яєчка, смальцю, гуску, заячыка, качку, зеленину... А коли на них біда велика, вера охабит і даяку корунку. А ходила часто, бо знала, же зять Юрко є без роботы а жыти з чогоси треба. Вдякы од нього не чекала, але потішыло бы єй, кєд бы і він ходил до церкви частійше як лем на Великден...

— Конечна станция! Выступуйте, прошу, бо тот влак дальше не іде, — зазвучал голос кондуктора.

Настя помогла Зузкі знести торбы з влаку, розлучыла ся і пішла свойов дорогов. Зузка ледво принесла торбы під чыншак, в котрым мешкала дівка. „Уж ся старію" – подумала собі – „з каждым дньом мам меньше силы. А то мі іщы треба выйти горі сходами на пятий шток, бо до вытягу я не вкрочу!" Ціла здушена помалы вышла горі і забренкала до двері.

— Юрку, Іванку, мама нас пришли одвидіти! — радісно скричала дівка як отворила двері.

На Ватрі козы доіли!

— Витайте, мамо, подте дальше — привитал тещаню Юрко і однюс торбы до середины.

— А де є моє мале сыня? — зьвідала ся Зузка.

— Ту єм, бабко, запищал Іванко і выскочыл бабкі на рукы.

— Так єм ся тобі тішыла, — гласкала Зузка внучка по головці.

— А навчыш ня ворожыти? — зьвідувал ся Іванко.

— Я? Та я предці ворожыти не знам — сьміючы ся одповіла Зузка.

— А чортів де маш? — вызьвідал Іванко дальше.

— Тфуй, щезли бы од того обыстя! Якых чортів?

— Но тых, што пришли враз з тобов.

— Зо мнов? Але зо мнов не пришол нихто, я пришла сама, — не розуміючы одповіла Зузка.

— Лем ся признай, бабко, де іх маш?! Нянько бы предці не циґанил. А він з выгляду виділ, же до нас ідеш, і повідал, же зас ту тоту стару ворожылю чорти несут!

Джерело:
Грекокатолицькый русиньскый календар - 2007

Максим і Клим

Клим за своіх долгых парібоцкых років ходил уж зо два рокы ґу Єфросці.

— Чом ся з ньом не женіш? — зьвідує ся Максим.

— Но а де буду товды ходил?

Максимиха, позераючы на оґєра як крыє кляч, гварит з тугом ни то до себе, ни до Максима:

— Ой, якій юрний тот кін, якій же юрний!...

— Гей, але заєдно на інчій кобылі!

— Знаш што, Климе, — жалит ся Максим, — певні єм хворий. Ниякнят не рушат моя баба.

— Цілком єс здоровий, Максим, мене она тіж не рушат.

— Марин, што Максим робит під нашом постілю?!

— Під постілю нич. Але жебыс знал – што він выраблят в постели!

Максим приходит до дохторя:

— Пане дохтор, мам кривицю.

— Од малого?

— Нім, од колін.

— Чую, Марин, же єс мя здрадила...

— Нич не можеш чути, Климе, адже зараз по тым красні єм ся выкупала.

ШТЕФАН ВАРХОЛЯК

Неє, як в тім Вороблику

(выімкы)

В Вороблику, славнім селі,
Де соловій свище трелі,
Што дня гын, медже горами
Сьпіват, де жытя – як в мамы.

Де мурувана церковця,
Де чысто лемківска кровця,
Де бесіда уху мила
І де слава, чест і сила.
(...)

Вшыткы красні позбераны,
Нибы якы пані, паны,
Вшыткы серцьом ся витают
І приязно розмавляют.

Розмавляют, бесідуют,
Де што видят, де што чуют,
На гостину запрашают,
Хлопцям своіх дівок раят.
(...)

Є в сусіку горох, біб,
На зупу є і на хліб,
Для каждого добре слово
(А кілко в млині мололо!)

Із Посады і Ладжына
Несут на плечах до млина,
А млин своє: „тику-тику",
Неє як в тім Вороблику.
(...)

Є статочні в Вороблику,
Є гамору, є дост крику,
Вы си мовте, як хочете,
Але нас не достанете.

Но і такє славне село,
Днес – гей бы зо сьвіта змело.
Вмерло жытя, затих гамір,
Польща нам принесла помір.

Лемковину – як заразу
Зликвідували доразу,
Лемкы, кади котрий може,
Переходят на вороже.

З *Карпаторусского Календаря* на 1958 рік

Послухайте вшыткы люде
лемківского роду —
хто в тым краю рідным, бідным
каламутит воду.
Послухайте, може ся вам
придаст тото в біді,
може навчыт шанувати
братів і сусідів.

(Амроз)

Місце для рефлексий

Кєд бы то было за моіх земскых років, а не за гнешніх – небесных, перхаючых – та бы-м не выдолял! Не сходили бы оного моі, хоц і як прудкы ногы. Тілко ся за того літа ай за жолтіючой уж осени діяло на тій нашій Лемковині, ай попри ній, поза ньом, же на воловій скорі не списати. Ачий і зато в „Бесіді" редакторы не зо вшыткым ся справили; а може не вшытко ім на час кореспонденты дислали; а може ся і посідане не гмістило?

Треба, реку – як гварил, раіл Ваньо Рыба (підслухал єм недавно тото зобраня) – згрубшати „Бесіду" або, ліпше іщы, выдавати ю раз на місяц... Ой, памятам, кой добрі памятам, за Австрії іщы, выдавали нашы „Лемка" і ненашы „Нашого Лемка" раз на тыжден, на два. Але то было за Австрії! Не знам ци за Четвертой стати нас на такє. Най бы лем! ***(пт)***

W NUMERZE:

str. 2 – prezentacja numeru;
str. 3 – *Nowiny - nie nowiny, nie tylko z Łemkowyny* – z życia łemkowskiego/rusińskiego kręgu kulturowego;
str. 4 – *Z prasy, z komentarzem i bez*;
str. 6 – *Zakończenie roku szkolnego w Ruskiej Bursie* (Oryna Hutyriak) – relacja z Gorlic;
str. 7 – *II Konkurs Recytacji Poezji Łemkowskiej* (NN) – relacja z Rozdziela;
str. 8 – *Finał X Europejskich Spotkań „Pod Kyczerą"* (pt) – relacja z Krynicy-Zdroju;
str. 9 – *Wystawa w krynickiej Pijalni Głównej* (pt);
str. 10 – *Wesele, wesele...* (Petro Trochanowskij) – reportaż z inscenizacji wesela łemkowskiego w Sądeckim Parku Etnograficznym;
str. 11 – *„Dzień Pamięci"* (SŁ) – informacja o imprezie w Legnicy;
str. 12 – *Rocznicowa Łemkowska Watra na Obczyźnie* (Aleksyj Jaszczyszak) – reportaż;
str. 17 – *Niezatarte obrazy* (Łuka Suk) – wspomnienia o Akcji „Wisła", kontynuacja;
str. 20 – *Zestawienie sporządzone z kart przesiedleńczych ludności łemkowskiej, przesiedlonej z powiatu Nowy Sącz (cz.3.)* (PUR);
str. 22 – Mirosław Nahacz (pt) – słowo pośmiertne;
str. 22 – *Wieczne odpocztwanie* (Mirosław Nahacz) – rozdział z powieści „Bombel);
str. 24 – „Z wydawniczej półki" – *Tuha za Tobom* (Jewa Młynaryk-Hryra), wiersze - omówienie
str. 25 – *Raz w miesiącu w jednym miejscu, w jednym czasie* (Jewa, Hancia, Warka); *Dobrą nowinę, W górskiej ziemi* – wiersze żaków z XVIII w. [„Krakowski Bursak" – dodatek do „Besidy"];
str. 26 – *Wdzięczność zięcia* (Osyf Kudzej) – humoreska; *Maksym i Kłym* – dowcipy;
str. 27 – *Nie ma jak w tym Worobłyku* (Sztefan Warcholak) – wiersz; *Miejsce na refleksje* (pt).

Na pierwszej stronie okładki: *Jesień poetów*, foto: Piotr Basałyga;

Na ostatniej stronie okładki: *Cerkiew Opieki NMP w Maciejowej (1830 r.)* , foto: Piotr Basałyga

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

„B E S I D A" - dwumiesięcznik Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków ♦ Redaguje zespół: Piotr Basałyga, Helena Duć-Fajfer, Andrzej Kopcza, Damian Trochanowski - redaktor naczelny, Piotr Trochanowski ♦ Adres redakcji: 33-380 Krynica Zdrój, skr. poczt. 83; e-mail: murianka@op.pl ♦ Kolportaż: Zarząd Główny Stowarzyszenia Łemków, 59-204 Legnica 6, ul. Zofii Kossak 6 (internetowa strona: http://www.stowarzyszenielemkow.pl) - na ten adres należy składać zamówienia na prenumeratę ♦ cena pojedynczego egzemplarza – 3,50 zł,- plus opłata za przesyłkę. Przedpłata na prenumeratę roczną, z kosztami przesyłki - 33,00 zł. Konto: PEKAO SA o/Legnica 03 1240 1473 1111 0000 2521 9690 z dopiskiem: Na prenumeratę „Besidy"

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania materiałów. Poglądy redakcji nie zawsze są zbieżne z poglądami autorów artykułów.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Numer wydano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Walter Maksimovich
Digitally signed by Walter Maksimovich
DN: cn=Walter Maksimovich, o=www.lemko.org, ou, email=walter@lemko.org, c=US
Date: 2010.03.03 08:11:32 -05'00'